Poštnina plačana v gotovini
Leto XXIII., Št. 5

V Ljubljani, 15. maja 1936

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice

Dopisi morajo biti frankirani, podpisani in opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Časopis prejemajo le člani strok. organizacij, ki so priključene Strok. komisiji za Slovenijo, in sicer brezplačno.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS

— Izhaja 15. v mesecu. —

Uredništvo in uprava: Ljubljana, pošt. predal 290

Čekovni račun štev. 13.562

Telefon interurban št. 3478

Rokopisi se ne vračajo.

Poziv h koncentraciji!

Po strokovnem kongresu.

En sam pogled na gospodarsko geografijo Slovenije, pouči človeka, kako izjemno važen položaj v celotnem gospodarstvu Slovenije uživa industrijski in obrtni delavec. Kakor je res, da je Jugoslavija pretežno agrarna država, v katere gospodarstvu igra odločilno vlogo kmečki pridelek, tako je na drugi strani zopet res, da je Slovenija v tej skupni državnosti pokrajina, v kateri prevladuje umetno gospodarstvo, kakor: industrijska in obtna delavnost in trgovinski ter tujski promet.

Šele ta konstatacija zadostno osvetli važnost take prireditve, kakor je bil pretekli kongres naših strokovnih organizacij. Do te zavesti prihaja tudi naše strokovno gibanje in kongres, ki ga tu opisujemo, je z dobršnim delom, stal pod to zavestjo. Iz tega vidika je treba torej gledati na posamezne sklepe tega kongresa, če jih hočemo pravilno oceniti in pravilno razumeti.

Lahka je politika in usmerjevanje strokovnih organizacij, v takih pokrajinah, ali državah, kjer tvorijo delavci in nameščenci napram drugim slojem izrecno malo manjšino. V takih primerih je treba le strumne organizacije in nekaj hrabrosti, pa je vedno mogoče obdržati delavstvu pridobljene pravice, in jih v času ugodne konjunkture, še zboljšati. V položaju, v kakršnem se pa nahajajo strokovne organizacije v Sloveniji, je pa cela zadeva mnogo delikatnejša in komplicirana in ne zadostuje samo enostranska obramba svojih interesov, temveč je treba pregledati celoten gospodarski položaj in iz te perspektive usmerjati svoje napore.

Delavec in nameščenec postajata v gospodarskem razvoju Slovenije vodilni element. Na žalost to spoznanje še ni prodrlo v cel ta razred in bodo imele naše strokovne organizacije še dovolj posla, da se to spoznanje razširi in utrdi. Toda delo na tem polju je nujno in neizbežno. Če pogledamo nekoliko okrog sebe bomo nujnost tega priznanja šele prav občutili. Saj ljudstvo v Sloveniji danes skoro nima vodilnega elementa.

Naše meščanstvo se do te vloge ni moglo nikoli povzpeti. Ne zato, ker bi mu v prvi vrsti ne dostojalo duhovnih sposobnosti, temveč predvsem zato, ker ni imelo in nima zato potrebne gospodarske baze. Kolikor je večje industrije in trgovine v naših krajih je v večini v rokah tujega, priseljenega elementa, ki nima s skupnimi gospodarskimi in socialnimi težnjami slovenskega ljudstva skoro nikakršnih stikov, razen hotenja, da iztisne iz svojih investicij čimpreje in čimvečje dobičke. Domačemu meščanu pa preostaja predvsem vloga advokatskih in duhovniških poslov kot edinemu posredovalcu med tujerodnim slojem gospodarskih mogočnikov, in avtohtono maso domačega delovnega ljudstva. Ta, konec koncev, zelo skromna vloga našega meščanstva ni mogla usposobiti, da bi postal vodilen element, kakor je postal nemški, francoski in angleški meščan, ki je do predzadnje dobe odločilno posegal v gospodarski razvoj in mu krojil politične zakone, ki so bili vsaj do neke mere prikrojeni tako, da je bila iz njih razvidna skrb za dobrobit vsega ljudstva. Pri nas pa, kakor rečeno, meščanski element te vloge ni nikoli doumel, zato razen državnega uradništva in nekaterih vrst privatnih nameščencev, ni nikoli niti gospodarsko, niti socialno vodil.

Kmetski sloj in njegova inteligenca je svoje čase vsaj poskušal skrbeti za gospodarsko osnovo vsega ljudstva. V rajni Avstriji, ko je bila avstrijska polovica države pretežno industrijska, so kmečki pridelki Slovenije še dajali vsemu slovenskemu ljudstvu možnost vsaj skromnega preživljanja. V veliki agrarni krizi, ki se je pojavila po vojni in še posebej z novim značajem države, s svojimi bogatimi agrarnimi pokrajinami, kakor so Slavonija, Bačka, Banat, Srbija itd. pa agrarni proizvod Slovenije ne prihaja niti v poštev. Dandanes postaja že največjim nazadnjakom jasno, da se more Slovenija gospodarsko uveljavljati le s svojo obrtno, industrijsko, trgovsko in tujsko-prometno delavnostjo. In, da morajo ti sloji prevzeti skrb za blagostanje vsega ljudstva.

Če pogledate nekoliko gospodarski zemljevid Slovenije se boste o resničnosti tega dejstva takoj zavedli. Poglejte na Jesenice, pa boste videli do kakega obsega dobavljajo tamkajšnje železarne gospodarskih snovi tamkajšnjemu delavstvu. Spomnite se gospodarske malokrvnosti kranjskega okrožja, dokler niso nastale v Kranju velike tovarne. En pogled na Celje vas pouči o pomembnosti Westnove tovarne, Cinkarne, železarne v Štorah itd., ne samo na bližnjo, temveč tudi na daljno okolico do 3 ali 4 ure hoda. Kaj bi bil Maribor brez svoje industrije, pa tudi Mežiška dolina bi bila podobna ubožnici brez svojih svinčenih rudnikov, kakor predstavlja trboveljski premogokopni revir pravo sirotišnico samo zato, ker rudnik ni v polnem obratu.

Sedaj pa poglejte v tiste sreze, kjer ni industrije in katerih predstavniki so še vedno kmetski interesi. Šmarje pri Jelšah, Brežice, Črnomelj itd. Samo par je teh srezov, toda dovolj, da so nam za svarilni vzgled, kaj bo takrat iz slovenskega ljudstva, če bo industrijska in obrtna delavnost propadala, in **če bo služila samo ozkim interesom njenih lastnikov in ne interesom vsega ljudstva.**

Tako smo torej prišli na pravo vsebino našega delavskega gibanja, ki ne more in ne sme biti več samo delavsko, ker je od njegove moči in veljave odvisno, ali bo imelo vse delovno ljudstvo te pokrajine vsakdanji kruh ali ga ne bo imelo.

Naš kongres se je instinktivno zavedal te svoje delikatne pa tudi častne misije. Zato na njem ni bilo prostora za puhlice in retoriko in tudi tisti, ki bi želeli kakih pravd za oslovo senco in žabjo volno, niso mogli priti na svoj račun. Teža odgovornosti članstvu te največje delavske organizacije v Sloveniji in teža odgovornosti vsemu delovnemu ljudstvu ni dopuščala, da bi delegati en sam moment izpustili izpred oči važnost problemov, ki so jih obravnavali, zato je potekal kongres v takem dostojanstvenem miru in stvarnosti, kakor smo jih še malo videli.

Vso svojo višino in zavest odgovornosti je kongres prikazal zlasti v štirih slučajih, ki so se v teku kongresa dogodili. Prva dva slučaja sta bila ob pozdravnem govoru s. Bogdana Krekića, ki je zastopal centralo strokovnih organizacij v Beogradu in na pozdravnem govoru s. A. Sedeja, ki je zastopal Delavsko zbornico v Ljubljani. Njihova pozdravna govora sta zadela v najbolj žive občutke in povedala to, kar je sleherni delegat čutil v svoji duši in svojem srcu. Povedala sta, da so časi, v katerih živimo, tako resni in odgovornost delavskega gibanja tako velika, da ne smemo zamuditi niti minute obotavljanja, da zavzamemo k vsem vprašanjem javnega življenja svoje stališče, ki mora odgovarjati interesom celega razreda. Interes razreda nad vse! Ni čas za sektaštvo in za zafrkavanja poedincev, treba generalne debate o ukrepih, ki jih bomo storili, da rešimo propasti vse ljudi, ki žive od dela, ročnega ali duševnega. Bil je to veličasten trenutek, ko se je politična, gospodarska in kulturna zrelost našega članstva, na najvidnejši način manifestirala.

Drug viden dokaz višine odgovornosti in zrelosti je pokazal kongres pri Uratnikovem referatu o gospodarski politiki in položaju delavstva, ki predstavlja vestno študijo ekonomskih prilik v katerih živi naše delovno ljudstvo. O referatu samem bo treba še večkrat in podrobnejše govoriti, toda mir in pazljiva koncentracija vseh delegatov pri tem referatu sta pokazala, da jim referent ni govoril tujega jezika in, da niso snov, katero je obravnaval, smatrali za učeno studijo, za katero naj se zanimajo samo profesorji in teoretiki, temveč snov, ki zadeva na žive probleme in iz katere je treba črpati ukrepe v našem udejstvovanju. Še pred leti, ko gospodarska šola v naših strokovnih organizacijah še ni tako vidno napredovala, bi bil ta referat sprejet vsaj od dela poslušalcev z resignacijo, da se na tako učene stvari pač ne razumejo. Na tem kongresu je bilo pa vidno, da poslušalci zasledujejo referat v vse potankosti in s takim razumevanjem, kakor da imajo vsak dan opravka z peresom in svinčnikom. Zavest odgovornosti je tudi tu premagala ovire, ki obstojajo med teorijo in prakso.

Zadnja in najvidnejša manifestacija zavesti se je pa pokazala pri volitvah novega vodstva našega strokovnega pokreta. Če je ostalo še nekaj animoznosti iz prejšnjih časov med posameznimi strujami ali osebami, jih je ta kongres s silo, ki ji ni para v zgodovini našega pokreta, odstranil. Kongres je s suverenostjo, ki bi bila lahko vzor marsikateremu parlamentu, odklonil vse postranske misli in z impozantno večino sprejel listo, predlagano po referentu verifikacijske komisije s. Golmajerju, katero priobčuzemo na drugem mestu našega lista. Lista pomeni koncentracijo vseh konstruktivnih sil našega pokreta za dobrobit vsega delovnega ljudstva. Koncentracija je bila sploh vodilno geslo kongresa in je ves kongres od svojega začetka do konca stal pod njenim vodilom.

Še, ko smo se razhajali, nas je spremljal utis, da so bili delegati na tem kongresu zadnja rezerva, na katero lahko sezida delovno ljudstvo Slovenije svojo boljšo bodočnost. Če onemogočeno, da ne izvrši svojega zgodovinskega poslanstva, potem je delovno ljudstvo Slovenije izgubilo zadnjo možnot svojega razvoja in svoje emancipacije. Ni daleč čas, ko bo prešinila ta zavest vse ljudske množice in takrat bo ta kader, ki je zboroval na tem kongresu, dobil moč in oporo, da bo preokrenil zgodovino hlapčevanja našega ljudstva v smer dela, kruha, miru in sreče!

Potek in sklepi kongresa

Kongres je otvoril in mu predsedoval predsednik Strokovne komisije Leskošek, ki pozdravi goste imenoma B. Krekića za URSSJ Beograd, A. Sedeja za Delavsko zbornico v Ljubljani, Vinka Vrankarja za centralo SMRJ, A. Cerkvenika za Cankarjevo družbo, J. Morettija za »Vzajemnost«, J. Stankota za »Delavsko Politiko«, F. Svetka za Klub S. K. v Delavski zbornici, S. Vidoviča za K. M. O. Maribor in Godnika za K. M. O. Celje.

Po pozdravu, ki so izrekli kongresu svoje želje za najlepši uspeh, se je izvolilo vodstvo kongresa, ki sestoja: Predsedstvo: Leskošek Franc, Krč Franc in Mlinar Ivan. Tajništvo: Jakomin Lovro in Godnik Viktor.

Ker so vsi funkcionarji Strokovne komisije predložili kongresu pismena poročila, se sklene na predlog Vidoviča, da se ustmena poročila o tej točki odpuste, da bo preostalo več časa za strokovne referate in debato.

Izvolila se je tudi verifikacijska komisija, v kateri so sodelovali: Golmajer, Bučan, Perko, Jakomin, Godnik, Kellner, Dermastija in Košak, Za proučitev referatev se je izvolila posebna komisija, v kateri so sodelovali: Kamnik, Kralj, Vidmar, Sova, Karner, Demšar, Vidovič, Prezelj, Polčič in Hriberšek.

Sledili so referati, katere bomo radi pomanjkanja prostora postopoma podrobnejše objavili:

a) F. Uratnik: Gospodarska politika in položaj delavstva.

b) L. Jakomin: Brezposelnost . — Pravilnik za javne borze dela.

c) R. Čelešnik: Bolniško, nezgodno in starostno zavarovanje.

d) J. Petejan: Pokojninsko zavarovanje privatnih nameščencev in referat istega referenta: Sindikalni tisk in sindikalno gibanje.

Med tem je pregledala verifikacijska komisija mandate delegatov in ugotovila, da prisostvuje kongresu poleg gostov in ekspertov še 57 polnopravnih delegatov. Kongresu ne prisostvuje 7 delegatov, ki so bili že prijavljeni, a so iz do sedaj neznanih razlogov izostali. Delegatje pripadajo naslednjim strokam: Kovinarji 18, rudarji 8, Splošna delavska strokovna zveza 15, lesni delavci 3, privatni nameščenci 4, monopolci 3, živilci 2, brivec 1, strojnik 1, oblačilni 1, hišni posli 1.

—

Debata, ki je sledila pismeno in ustmeno podanim poročilom in referatom je bila jako živahna. Najbolj pereča točka kongresa je bilo poročilo s. Pliberška o položaju rudarskega delavstva, ki je izzvalo med delegati burjo protesta radi nečloveških razmer, v katerih žive rudarji in njihove družine. B. Krekić obsoja malobrižnost javnosti za to pereče vprašanje in kaže, kako se drugod trudijo, da bi nadomestili pomanjkajočo potrošnjo premoga s tem, da poskušajo destilirati iz premoga razne snovi za kemične potrebe v industriji. Naloga naših oblasti bi bila, da bi po strokovnjakih preiskali razne take možnosti, ker bi bilo le na ta način rudarjem v resnici in trajno pomagano. Palčič priporoča naj izda novo izvoljena Strokovna komisija nabiralne pole, s katerimi naj se organizira zbirko in podpro akcije za zboljšanje položaja rudarskih delavcev.

O težavah, v katerih žive delavci v manjših obratih in obrti so debatirali ss. Bricelj, Tome in Schmidt. Bricelj poroča o črni listi, na katero je prišlo v Ljubljani kar 400 stavbinskih delavcev samo zato, ker so zahtevali pripadajoče jim pravice. Zavzema se, da je treba te in take stvari javno žigosati. Zlasti je pa treba stremeti, da se prepusti k javnim licitacijam vselej vsaj po enega zastopnika delavstva. Tome se podrobno bavi z razmerami, v katerih žive živilski delavci, zlasti peki, ki se že desetletja bore za odpravo nočnega dela, ter mesarji in natakarji, ki svojih delovnih razmer sploh nimajo še niti za silo urejenih in se prav sedaj vrši akcija s strani naših organizacij, da se spravi to zadevo z mrtve točke. Vehementno kritizira nakane nekaterih tzv. javnih delavcev, ki pisarijo po raznem časopisju in propagirajo upeljavo delavskih bataljonov (zgražanje in protesti). Schmidt poroča o mahinacijah, ki so se vršile lansko leto proti praznovanju 1. maja in priporoča na splošnem novi Strokovni komisiji, naj izda z okrožnico direktive glede praznovanja raznih praznikov.

Glede urejevanja našega tiska in njegove spopolnitve se vname interesantna in dolgotrajna debata, ki kaže, da se delegati popolnoma zavedajo važnosti tiska. Ropret predlaga, naj izvoli bodoča Strokovna komisija redakcijski odbor, kateremu naj dopisniki iz raznih krajev pošiljajo svoje prispevke za list. Schmidt polaga važnost, da se izvoli v ta konzorcij čimveč ročnih delavcev, ki najboljše poznajo položaj v tovarni. Godnik smatra, da je treba zavzeti k vprašanju minimalnih mezd in javnih del definitivno stališče. Kralj smatra in predlaga, naj se »Ljudski glas« ne tiska več v območju strokovnih organizacij in naj se za to pisanje »Delavca« spopolni in utrdi. Kamnik zahteva, da je treb jačje podčrtati protest proti ukinitvi § 219 o. z. za rudarsko delavstvo.

K raznim točkam dnevnega reda se oglasi še več debatantov. Tako povdarja Kralj potrebo navezati čim ožjih stikov z delavstvom v Zenici za skupno nastopanje. Izreči je treba najostrejši protest proti kršenju zakonitih delavskih pravic s takozvanimi pooblastili, ter kršenje obrtnega zakona o izplačilu 6-dnevnega bolovanja. Borba se mora voditi za upeljavo 6-urneg delovnika pri neznižanih mezdah. Mazovec protestira proti povišanju draginje in zahteva od oblasti, da našo borbo priznajo in jo podpirajo.

Zlasti je treba protestirati proti izkoriščevanju žensk v obratih in priporoča, naj se akcijo za žensko enakopravnost z vso silo podpre.

Sodr. Leskošek odgovarja na razne govore glede delovanja bivši Strokovne komisije in pravi, da je storila kar je mogla in kolikor je imela podpore od priključenih organizacij in članstva. Glede minimalnih mezd je S. K. delovala s polno paro, za enkrat z neuspehom. Za tekstilno delavstvo se je sestavil tarifni odbor, ki ima nalogo izvesti gibanje za kolektivno pogodbo v vseh tekstilnih podjetjih, kar je predlagal tudi s. Tominc.

Komisija za pregled resolucij je med to debato svoje delo končala in njen referent Vidović poroča kongresu:

Komisija je vse predloge in resolucije preštudirala. Soglasno so bile sprejete vse razen one, k se nanaša na 5. točko dnevnega reda. Ta resolucija je bila sprejeta z večino proti dvem glasovom. Sporen je samo odstavek radi »Ljudskega glasu.« Leskošek stavi resolucije, ki so bile v komisiji sprejete soglasno, na glasovanje in so bile soglasno sprejete. Resolucija k 5. točki dnevnega reda daje ločeno na glasovanje in se jo z večino proti 15 glasovom sprejme.

—

V imenu verifikacijske in kandidacijske komisije prečita Golmajer predlog za novo Strokovno komisijo, ki je bil v komisiji sprejet soglasno. Lista sestoji: Iz plenuma, ki naj ima 25 članov, izvršni odbor 9 članov in kontrola 3 člane.

Po daljši debati, v katero posežejo ss. Pliberšek, Mazovec, Kralj in Jakomin, daje predsednik Leskošek listo na glasovanje, ki je bila sprejeta s 53 proti 4 glasovi. V novo vodstvo Strokovne komisije so izvoljeni naslednji:

Plenum: Kovinarji: Leskošek Franc, Kralj Ignac, Bešter Alojz, Ropret Ivan, Hriberšek Avgust.

S. D. S. Z. J.: Jakomin Lovro, Krč Franc, Karner Edo, Vuk Viktor.

Rudarji: Jurij Arh, Pliberšek Franc, Košak Franc.

Privatni nameščenci: Petejan Josip, Pibrovec Rudolf, Čelešnik Rado.

Lesni delavci: Bricelj Niko, Dermastija Jaka.

Monopolci: Čamernik Ivan, Bučar Franc.

Živilci: Margetič Slavko.

Oblačilni: Prezelj Anton.

Stavbinci: Šušteršič Franc.

Brivci: Ovsenjak Miško.

Hišni posli: Brezar Štefanija.

Strojniki: Škrlj Pavel.

Izvršni odbor: Predsednik: Leskošek Franc, podpredsednik Čelešnik Rado, tajnik Bricelj Niko, blagajnik Jakomin Lovro, odborniki Čamernik Ivan, Arh Jurij, Prezelj Anton, Margetić Slavko, Bešter Alojz.

Kontrola: Vidmar Franc, Koman Ivan, Svetek Franc.

Resolucije

Na podlagi temeljitih poročil in razprav na pokrajinski konferenci naših svobodnih strokovnih organizacij so bile predlagane in sprejete naslednje resolucije:

Resolucija o javnih borzah dela

(po poročilu s. L. Jakomina) zahteva:

1. Da se nujno uvede za vse delavce in nameščence obvezno zavarovanje za nezaposlenost. Za uvedbo tega zavarovanja pa je nujno potrebno oskrbeti Borzam dela dovoljna sredstva za podpiranje nezaposlenih.

2. Bednostni fond naj se ukine. V višini sedanjega prispevka v Bednostni fond naj se zviša v celi državi prispevek za Borze dela.

3. Enak del kakor prispevajo delavci in delodajalci, naj prispeva Borzam dela iz rednega državnega proračuna tudi država sama.

4. Občinam naj se naloži zakonita dolžnost, da vnašajo v svoje proračune posebno subvencijo za Borze dela v višini 1% proračunskih izdatkov. Občine naj za kritje te subvencije uvedejo poseben davek na luksuzne predmete.

5. Nad poslovanjem podjetij in njih rentabilnostjo naj se uvede javna kontrola. Podjetja, ki vrše z nameščenjem novih strojev in tehničnimi pripomočki racionalizacijo, ki ima za posledico redukcijo delavcev in nameščencev, je staviti pod strogo kontrolo, na dobičke, pridobljene z racionalizacijo, pa naložiti posebne prispevke za podpiranje nezaposelnih.

6. Naredba o Borzah dela in podpiranju nezaposelnih z dne 15. decembra 1935 naj se razveljavi.

7. Z novo naredbo naj se po predlogih interesentov poenostavi administracijsko poslovanje Borz dela, odpravi nepotrebni birokratizem in izvede pravično podpiranje nezaposelnih delavcev in nameščencev.

Resolucija o socialnem zavarovanju

(po poročilu s. R. Čelešnika) zahteva:

1. Oblastna konferenca Strokovne komisije za Slovenijo smatra sodelovanje socialnih ustanov (Delavskih zbornic, Uradov zazavarovanje delavcev, Bratovskih skladnic, Borz dela ter Inspekcij dela) z delavskimi in nameščenskimi organizacijami za edino in najačjo garancijo, da bodo te ustanove res služile svojemu pravemu namenu. Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja pozivamo, da nemudoma omogoči izvedbo volitev v osrednji urad in v okrožne urade za zavarovanje delavcev.

Do izvedbe volitev naj se pa pritegne v vodstvo teh ustanov zastopnike vseh delavskih in nameščenskih organizacij po predlogih, kakor jih bodo stavile Delavske zbornice. Protestiramo proti neupoštevanju predlogov Delavske zbornice v Ljubljani pri imenovanju članov ravnateljstva OUZD v Ljubljani in Zagrebu, kjer tvorijo delojemalski del samouprave samo zastopniki najšibkejše organizacije, dočim se odtujuje zavodu ogromna večina članstva zaradi nezaupanja v samoupravo, ki je na tak način imenovana.

2. **Ponovno zahtevamo izvedbo zavarovanja za starost in onemoglost ter zavarovanja zoper nezaposelnost,** ki naj ga bodo deležne vse kategorije delavcev in nameščencev. Pozivamo vse delavce in nameščence, da okrepe svoje organizacije in potom njih izvojujejo te svoje najosnovnejše pravice.

3. Zahtevamo, da se čimpreje omogoči vsem strokam delavstva zavarovanja za višje dajatve, kakor ga imajo sedaj le privatni nameščenci.

4. Zahtevamo, da država poskrbi za potrebna sredstva, da morejo bolnice v zadostni meri nuditi bolnikom vso oskrbo, ki je z ozirom na njih zdravstveno stanje potrebna.

Resolucija o sanaciji bratovskih skladnic

(po poročilu s. Pliberška) zahteva:

1. Delegati ugotavljajo na podlagi poročil upravnega odbora Glavne bratovske skladnice v Ljubljani, da je finančni položaj pokojninskega zavarovanja rudarskega in plavžarskega delavstva skrajno ogrožen in pokojnine sedanjih upokojencev pred propastjo. Nade obstoječih zavarovancev pa sploh izgubljene.

2. Delegati z ogorčenjem odklanjajo namero, da bi se izvedla sanacija pokojninskega zavarovanja na račun sedanjih in bodočih vpokojencev.

3. Delegati ugotavljajo žalostno dejstvo, da sanacija pokojninskega zavarovanja izvedena z uredbo z dne 1. junija 1935 ni služila namenu sanacije zavarovanja, temveč poslabšanja. Zakaj, če se je s to uredbo dalo zavarovanju možnost 1 milijona dinarjev subvencije, se mu je na drugi strani vzelo nad 3 milijone dinarjev na dohodkih z odpravo 5-dinarske trošarine od prodane tone premoga.

4. S posebnim ogorčenjem ugotavljajo delegati, da so bili najjačji nositelji odpora proti pravilni sanaciji zavarovanja inozemski lastniki naših rudnikov, zlasti Bor in Trepča, čeprav so mogli ti rudniki plačevati tako visoke dividende, da so poskočile njihove vplačane akcije več kakor za 300% od nominalnega dejansko vplačanega zneska, na škodo našega delavstva in njegovega zavarovanja.

Radi tega zahtevajo delegati, da naslovno ministrstvo v svrho čimprejšnje sanacije pokojninske blagajne Bratovskih skladnic v državi ukrene naslednje:

1. Takoj razveljavi naredbo o sanaciji pokojninske blagajne Bratovskih skladnic z dne 1. junija 1935.

2. Takoj izda novo naredbo o sanaciji pokojninskih blagajn Bratovskih skladnic po predlogih, ki so bili že sprejeti na glavni skupščini Bratovske skladnice v Ljubljani 1934 ter v načelu sprejeti tudi na tozadevni konferenci v Beogradu, ki jo je sklicalo ministrstvo za rude in šume, glasom katerih se predlaga uvedba posebne trošarine na bruto-vrednost vse notranje, kakor tudi uvožene produkcije premoga in ostalih rudnin v državi.

Resolucija o delavskem tisku

(po poročilu s. J. Petejana) sklene:

Kongres ugotavlja, da je delavski tisk med najvažnejšimi činitelji in najmočnejše orožje za obrambo delavskega razreda in njegovih pravic, najprimernejši pomoček pri organizacijskem in agitacijskem delu strokovnega gibanja ter za širjenje razredne zavesti in izobrazbe med delavstvom.

Zaradi tega kongresa pozdravlja sklep oblastnega odbora Strokovne komisije, po katerem se članom nudi enkrat na mesec »Delavca« in enkrat »Ljudski glas«. Z navedenim sklepom je oblastni odbor omogočil, da se »Delavec« lažje bavi s čisto gospodarsko-tehničnimi, strokovnimi in socialno-političnimi vprašanji, kar je za strokovni pokret nujno potrebno. Na drugi strani se z izdajanjem »Ljudskega glasa« nudi članom več splošnega in informativnega čtiva, ki mora zanimati vse delovno ljudstvo. Oba lista se prav lepo izpopolnjujeta in gladita pot do tesnejših vezi med industrijskim delavstvom in delovnim ljudstvom na deželi, kar je v veliko obojestransko korist zlasti za borbo proti reakciji, za svobodo in enakopravnost delovnega ljudstva.

Kongres nalaga oblastnemu odboru, da započeto delo nadaljuje ter ob najtesnejši zvezi med uredništvi obeh listov omogoči, da bosta oba lista urejena tako, da bosta odgovarjala potrebam strokovnega pokreta URSSJ in potrebam ostalega delovnega ljudstva ter odločno branila njegove zahteve in pravice.

Kongres priporoča tudi širjenje in naročanje ostalega delavstva tiska »Delavsko Politiko« in »Volksstimme«, ki sta doslej in bosta tudi v bodoče stala ob strani svobodnega strokovnega pokreta, brezkompromisno in odločno branila interese delavskega razreda ter enotnost pokreta. Pravtako kongres priporoča širjenje in čitanje knjig Cankarjeve družbe in ostalih za delavsko razredno vzgojo potrebnih knjig in revij.

Resolucija o položaju delavstva in gospodarski politiki

(po poročilu s. F. Uratnika) ugotavlja in zahteva:

1. Da je padel na teritoriju Slovenije tekom zadnjih pet let iznos zavarovane mezde pri zavarovanju SUZORa za 232 milijonov Din ali za 33 odst. prvotne svote, pri zavarovancih Glavne bratovske skladnice pa za nad 100 milijonov dinarjev ali za 60 odst. prvotne vsote. Ker so padle v istem razdobju mezde povprečno le za 18 odst., je izgubilo delavstvo večje iznose ali letno okrog 180 milijonov dinarjev vsled manjše zaposlitve. Pri tem so bile najkatastrofalnejše prizadete rudarska, gradbena ter šumsko-žagarska stroka, pri katerih se je zmanjšal stalež delavstva za okrog 25.000.

2. Da je ostalo kljub malemu povečanju skupnega števila zaposlenih, ki ga zaznamujemo v zadnjem letu, stanje na delovnem trgu Slovenije v glavnem nespremenjeno. Nov prirastek delavstva je zaposlil komaj prirastek prebivalstva v zadnjem letu.

Da je ostalo stanje najhuje prizadetih strok, rudarske, gradbene in šumsko-žagarske, dalje na prejšnji nizki stopnji in da se zadnja leta celo še občutno poslabšuje.

3. Da delavstvo v nekaterih delavskih centrih Slovenije, predvsem v rudnikih gladuje.

4. Da popore, ki so namenjene za brezposelne niso v nikakem sorazmerju z izgubo na zaslužku.

Na opisano težko stanje **zahteva** kongres Strokovne komisije:

Da se odstranijo v prvi vrsti razlogi za to težko stanje, [illegible] V prvo vrsto spada sem reorganizacija našega denarništva, brez katere si ni mogoče misliti resničnega ozdravljenja gospodarstva. V zvezi s tem se morajo odpreti možnosti novega kreditiranja in zavreti stalno naraščanje denarne vrednosti, kar vse daje imetnikom denarnih vrednot v dobi, ko se znižujejo mezde in plače, ogromne nezaslužene dobičke. V ozki zvezi s tem je definitivna ureditev vprašanja kmečkih dolgov in drugih prezadolžitev.

Da se priskoči v učinkoviti meri iz javnih sredstev na pomoč žrtvam nezaposlenosti.

V proračune naših občin, banovin in države morajo priti krediti za denarno podpiranje nezaposlenih, ki se ga le z javnimi deli ne more nadomestiti.

Razpisati se morajo notranja posojila za izvajanje večjih javnih del. Pri teh javnih delih se mora gledati na to, da so porazdeljena na poedine pokrajine v razmerju s številom nezaposlenih.

Delavci, zaposleni pri javnih delih, ne smejo ogrožati mezd ostalega delavstva in morajo biti zavarovani za primer bolezni in nezgode.

Da se priskoči s podporami na pomoč predvsem našim rudarjem, pri čemur naj se upošteva, da stoji v naših revirjih vse gospodarsko in socialno življenje pred katastrofo, ki [illegible]

Da se olajša težko stanje delavstvu šumsko-žagarske industrije, ki je trpelo hudo že vsled krize in ki je sedaj po sankcijah ponovno prizadeto.

Da se prepreči brezpogojno in z vsemi sredstvi nadurno delo, ki se baš v dobi krize stalno širi.

Da se zaustavi z zakonito določitvijo minimalnih mezd, padanje mezd pod nižino, ki ne zadostuje več niti za vzdrževanje delavca. Predno pa se izdajo te naredbe, naj se zasliši mnenje delavskih organizacij.

Da se podvzamejo koraki, ki bodo poboljšali življenjske in socialne razmere poljedelskega delavstva, ki bodo skrajšali delovni čas na podeželju ter na ta način tudi omejili dotok z dežele v mesta.

Da se začne s sistematično pripravo za načrtno gospoarstvo, ki edino more odpraviti krizo, kakršna je sedanja in z njo združeno gorje, ki ga preživljajo danes široke množice delavcev in nameščencev. V to svrho mora dobiti država pregled o raznih panogah gospodarstva o produkciji in potrošnji, proučiti mora možnost njih uravnovešenja, dobiti mora pregled o razdelitvi narodnega dohodka, tvorbi in potrošnji prihrankov.

Resolucija o razširitvi Pokojninskega zavarovanja za nameščence na vso državo

(po poročilu s. J. Petejana) ugotavlja in zahteva:

Oblastna konferenca URSSJa ugotavlja, da je razširitev pokojninskega zavarovanja na vse privatne nameščence nujno potrebno iz socialnih in gospodarskih ozirov. Vsled tega se oblastna konferenca strinja s sklepom Oblastne konference ZPNJ za Dravsko banovino, ki glasi:

Oblastna konferenca izjavlja, da bo te zahteve privatnih nameščencev podpirala v prepričanju, da bodo privatni nameščenci podpirali zahtevo, da se tudi za delavstvo čimprej uvede splošno starostno zavarovanje in zavarovanje za onemoglost, ki bo odgovarjalo potrebam delavskega razreda ter zahteva:

1. Da se razširi dolžnost zavarovanja na vso državo za vse nameščence, kakor tudi na osebe, zaposlene v trgovskih in drugih obratih, ki spadajo pod obrtni zakon (trgovske sotrudnike), na zobne tehnike in na strojnike s strojniškim izpitom.

2. Da v to svrho ustanovi v Beogradu, Zagrebu in Sarajevu samostojne Pokojninske zavode, odnosno začasne uprave s pravicami in dolžnostmi zbora in upravnega odbora, izvirajočimi iz zakona z dne 22. decembra 1933, ter jim odredi področja.

3. Da ustanovi v svrho enotnega izvrševanja predpisov zakona in naredb o pokojninskem zavarovanju nameščencev ter varovanja skupnih koristi skupni samoupravni organ vseh pokojninskih zavodov, ki tudi uredi odnose do ostalih socialnih ustanov, in določi s posebno naredbo njegovo kompetenco, pri čemer naj bo varovan princip pozavarovanja.

4. Da izda potrebne enotne izvršilne predpise.

Resolucija o delavskem strokovnem gibanju

(po poročilu s. J. Petejana) ugotavlja in izjavlja:

Kongres ugotavlja, da je gospodarsko in socialno stanje delavskega razreda v Jugoslavije od dne do dne slabejše in neznosnejše, ker kapitalizem [illegible] vso silo pritiska na delavsko-nameščenske plače, podaljšuje delovni čas, poslabšuje socialno zakonodajo in krati osebno svobodo delavcem in nameščencem ter se bori proti delavskemu svobodnemu strokovnemu gibanju in s tem slabi borbenost delavskega razreda v obrambi pridobljenih pravic in pri izvojevanju novih pravic.

V kolikor to ne zadošča, da doseže navedeni cilj, se kapitalizem poslužuje vsemogočih in nemogočih sredstev. On prikazuje javnosti naš svobodni delavski strokovni pokret kot nedelavski in v službi kapitala, na drugi strani se naš pokret prikazuje kot antidržavni, v katerem se skrivajo in proti državi rujejo razni antidržavni in razorni elementi.

Na eni strani zopet se skuša odvrniti delavstvo od našega pokreta, češ, da ni v korist delavskega razreda, na drugi strani pa se opozarja nadzorne oblasti, da naj baš pokret strogo nadzirajo, [illegible]

Isti krogi že dalje časa forsirajo in finansirajo ustanavljanje raznih delavskih organizacij po zgledu Italije in Nemčije, katere naj bi imele nekak monopol nad delavskim razredom.

Kongres ugotavlja, da imajo vsi ti poizkusi kapitalizma samo en cilj in ta je: zrušiti naš svobodni pokret, delavski razred oropati vseh pridobljenih pravic, odpraviti vso socialno zakonodajo in tako delavski razred vreči nazaj v dobo popolne brezpravnosti in suženjstva.

Kongres s ponosom ugotavlja, da je delavski razred Jugoslavije vštevši Dravsko banovino — združen v URSSJ dobro umel ta prekriti namen kapitalističnega razreda in je z dokaj lepimi uspehi odbijal vse dosedanje napade na naše svobodno strokovno gibanje in na pridobljene pravice na gospodarskem in socialno političnem polju. Kongres je prepričan, da bo delavski razred Dravske banovine, združen z ostalim razrednozavednim delavstvom — strnjenim v URSSJu tudi v bodoče in še z večjim elanom in borbenostjo odbijal vse napade kapitalizma in od njega ustanovljenih protidelavskih organizacij ter se uspešno boril za ohranitev svojega svobodnega strokovnega gibanja in potom njega za ohranitev pridobljenih pravic in izvojevanje novih.

Ker pa postaja kapitalizem vedno bolj neobziren in nasilen, je za nadaljnjo uspešno borbo treba predvsem številčno in ideološko enotnih in svobodnih strokovnih organizacij, ki imajo točno in jasno začrtane smernice in jasne cilje, ki bodo onemogočili, da bi kdorkoli v našem pokretu v kalnem ribaril.

Zato kongres izjavlja:

da so strokovne organizacije, priključene Oblastnemu odboru URSSJa za Dravsko banovino (Strokovni komisiji) sestavni del svobodnega strokovnega gibanja v Jugoslaviji URSSJa, za katere so strogo obvezna štatutarična in programatična določila, kakor tudi vsi sklepi kongresov in ostalih forumov URSSJa. Kakor za organizacije, so sklepi obvezni tudi za vse člane, ki se morajo po njih ravnati.

Zaradi ohranitve enotnosti in borbenosti našega gibanja je treba vsako rovarjenje, naj pride od katerokoli strani, kakor tudi vsak politični verski ali plemenski vpliv, diktiran od zunaj, že v kali zatreti.

V naše svobodne organizacije imajo vstop vsi delavci in nameščenci, brez razlike na verska, narodna ali politična naziranja, ki se žele boriti za skupne interese in boljšo bodočnost delavskega razreda. Na podlagi štatuta in sklepov organizacijskih forumov imajo vsi člani enake pravice in dolžnosti, ker v svobodnih strokovnih organizacijah vlada in mora vladati popolna proletarska demokracija in enakopravnost.

Da bodo vse akcije strokovnega pokreta enotne in brezhibne, apelira kongres na vse funkcionarje priključenih organizacij, da pri izvajanju katerekoli akcije, ki je splošnega značaja, obdrže medseboj najtesnejše in sodružne stike ter si medseboj solidarno pomagajo, da bodo uspehi čim lepši, ker le tako se utrdi ugled našim organizacijam na zunaj in potrebna disciplina na znotraj.

Dolžnost vseh je, da pred javnostjo branijo vse akcije, sklenjene in započete od katerekoli priključene organizacije ter podpirajo in branijo vse funkcijonarje strokovnega pokreta, kakor tudi funkcijonarje ostalih razrednih delavskih institucij pred napadi in blatenjem od katerekoli strani. Vse morebitne pogreške ali spore med posamezniki ali organizacijami je treba rešiti na podlagi tozadevnih štatutov. Vsi plačani in neplačani funkcijonarji se morajo pa zavedati, da za svoje delo in ravnanje odgovarjajo svojim organizacijam in vsej proletarski javnosti.

Kongres izjavlja, da so vse proti našemu pokretu ustanovljene organizacije na verski, plemenski ali fašistični podlagi samo v škodo delavskemu razredu in v korist kapitalizmu, zato najodločneje odklanja vse organizacije s fašističnimi tendencami, katerih namen je, oropati delavski razred vseh njegovih gospodarskih, socialnih in političnih pravic ter osebne svobode.

Da bo borba proti fašistični reakciji in za obrambo delavskih pravic in obstoja svobodnega strokovnega pokreta uspešna, nalaga kongres odboru, da v svrho enotnega nastopanja stopi v stik z vsemi svobodnimi organizacijami, katere do danes še niso v sklopu URSSJa ter jih pridobi za skupno borbo. Ravnotako se nalaga Strokovni komisiji, da stopi v konkretnih akcijah v stike z ostalimi strokovnimi organizacijami, ki priznavajo gorenja načela.

Da se bo delavskemu razredu mogoče uspešno boriti za izboljšanje obstoječega stanja, potrebuje popolno svobodo. Zaradi tega kongres odločno zahteva uvedbo popolne svobode združevanja, zborovanja, tiska in štrajka za vse delavce in nameščence v privatni in državni službi ter popolno enakopravnost pred zakoni.

Kongres apelira na kr. vlado, da potrdi pravila Saveza Železničarjev Jugoslavije in vseh organizacij, ki so delavskemu razredu potrebne.

Kongres nalaga oblastnemu odboru, da v svrho širjenja izobrazbe med delavstvom, stopi v stik z Delavsko kulturno zvezo »Vzajemnost« in z vsemi ostalimi razrednimi kulturnimi društvi ter naroči priključenim organizacijam, da med svojim članstvom in med delavstvom sploh agitira za podpiranje njih kulturnih prireditev.

Kongres nalaga Oblastnemu odboru, da v bodoče posveča več pažnje organizaciji in zaščiti delavske mladine. V ta namen naj izdela potreben načrt za organizacijo in zaščito delavske mladine.

BELEŽKE

Proslava 1. maja

Naše podružnice iz vseh krajev pišejo kako so praznik Dela letos proslavile. Ni bilo manifestacij, ni bilo shodov in raznih drugih prireditev. Obmolknili so stroji, tovarniške sirene niso dale svojih znakov, tudi one so počivale. Delo je počivalo letos tudi na vseh večjih stavbah v Ljubljani. Po večini so se delavci podali v prosto naravo, ker le ona je še pravična, le ona nudi tudi delavcu trpinu razvedrilo in ga smatra za enakovrednega in mu daje novih moči. Kot se ona prerodi iz mrtvega spanja, tako se je tudi delavec prebudil. Ta dan so si podajali roke trpini, v trpki zavesti, da pride tudi za njih dan vstajenja, dan ko ne bo več delavec rob in tlačan.

Vredno zabeležbe. V »Slovencu« smo čitali že nešteto moralnih pridig in zgražanj radi podivjanosti v javnem življenju. Ta časopis prinaša v svoji 78 številki pod zaglavjem »Znamenje časa« notico, posneto po zagrebškem tedniku »Nedelja«, v kateri poroča o borbi, ki se je vršila za bolniško društvo »Merkur« v Zagrebu in pravi tako-le: »Važna stvar pri tem je, da so za listo »zelenih« marksisto glasovale večinoma nameščenke ne nameščenci. To se je jasno videlo pri vhodu na volišče, kjer so tu vsi volilci razodevali svoje prepričanje. Največ vpitja in manifestacij so vzdignile ravno nameščenke. Ni čuda. Razne marksistične organizacije prirejajo vsako nedeljo za svoje člane »žurfikse«, »čajanke s plesom« itd. Po takih zabavah pa so »WC« posuti z odpadki, ki dokazujejo spolne orgije. Nameščenke temu v velikem številu podležejo, ko pa obračunajo s svojo poštenostjo in častjo, postanejo seveda marksistinje . . .« Ves marksizem je torej v straniščih dobil svojih pobud. Tu ni nobenih teorij, gore mrličev so padale kar za »špas«, kapitalističnemu družabnemu redu pa italnič ne mnjka, saj so magazini povsod polni z živili in oblačili. Kaj zato, če po drugi strani milijoni ljudi stradajo in prezebajo. — Ravno smo se spomnili, koliko je moralo biti v Španiji in sedaj na Francoskem takih odpadkov, da so marksisti tako grozansko zmagali. Eh gospodje, pa se čudite, da vas povsod režejo, kjer le morejo!

Končni izid španskih volitev

je prav težko dognati, ker so vse časopisne agenture, ki so zaenkrat še trdno v kapitalističnih rokah nalašč tako zmedeno poročale, da ni bilo mogoče dobiti prave slike.

Stranke ljudske fronte so dobile:

Socialisti (internac.	90
Komunisti	16
Sindikalisti	2
Republikanska unija	37
Neodvisni katal. levičarji	38
Neodv. republikanci	80
Neodvisni levičarji	8
skupno	271

mandatov.

Stranke sredine so dobile	40
in skupni desničarji	142
Sredina in desnica skupaj	182

mandatov, kar znači skoro 100 mandatov manj kakor jih je dobila Ljudsk fronta.

Zora puca, bit će dana!

Ogromen poraz francoskih desničarjev

Pri dopolnilnih volitvah, ki so se vršile v francoski parlament v nedeljo, dne 3. maja je odnesla levičarska ljudska fronta ogromno zmago, dočim so doživeli fašistovski desničarji ravno tako ogromen poraz.

Stranke, ki sestavljajo levičarsko ljudsko fronto so dobile:

Socialisti (internac.)	146
Komunisti (moskali)	73
Neosocialisti in neodv. soc.	34
Komunisti (Trockysti)	10
Soc. radikali	115
Ljudska fronta skupaj	378

mandatov.

Stranke centruma in desnice so pa dobile:

Neodvisni radikali (cent.)	31
Republik. levica (cent.)	83
krščanski demokrati, (ki so slični našim klerikalcem)	21
Republik. dem. unija (desnica)	90
Konservativci (monarhisti)	11

mandatov.

Stranke centruma in desnice so dobile skupaj komaj 236 mandatov. Za španskim je tudi francosko ljudstvo zakričalo fašizmu v obraz: Stoj! Roke u vis!

Knjige Cankarjeve družbe za leto 1936-37 bodo sledeče:

1. **Koledar,** ki bo poljudno urejen in bo imel lepe, poljudne spise in povesti.

2. **Tone Seliškarjev roman o brezposelnih »Roke Andreja Podlipnika«.**

3. **Winderjev roman: »Služkinja Štefka ali družina Suša« premaga krizo.**

4. **Zadnji del Beerove zgodovine socializma in socialnih bojev.**

Letošnje knjige Cankarjeve družbe bodo, kakor se že vidi iz naslovov, prav lepe in zanimive, poučljive in zabavne. Članarina je 20 Din. Poverjeniki in zaupniki v vseh krajih in vsepovsod, nabirajte člane. Naj bo v svojem **osmem letu** Cankarjeva družba močna, številna in ponos nas vseh delavcev in nameščencev.

SOCIALNI VESTNIK

Določilo števila vajencev v trgovini in obrti

Trgovinski minister je izdal sporazumno z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje ter po zaslišanju industrijskih, obrtnih in delavskih zbornic uredbo o razmerju števila učencev do števila pomočnikov v trgovinah in obrtnih delavnicah.

Uredba določa:

V trgovinah in obrtih smejo biti istočasno v uku en učenec, če dela lastnik obrti sam ali z enim pomočnikom, dva učenca, če je v obrti zaposlenih 2 do 5 pomočnikov, trije učenci, če je v obrtu zaposlenih 6 do 10 pomočnikov, štirje učenci pa, če je v obrti zaposlenih več od 10 pomočnikov. Več od 4 učencev ne more biti istočasno v nobeni trgovini ali obrti.

Če kolektivne pogodbe določajo večje omejitve števila učencev, veljajo za dotični obrat določbe kolektivne pogodbe.

V izjemnih primerih, ako to zahtevajo izredne okolščine, sme ban po zaslišanju pristojnin zbornic dovoliti, da se število učencev poviša preko določenega minimalnega števila.

Za določitev števila učencev, bo odločilno povprečno število pomočnikov, stalno zaposlenih poslednje leto dni. Kot stalno zaposleni pomočniki se bodo smatrali tisti, ki so v dotičnem obratu delali nepretrgoma najmanj 4 tedne.

Če lastnik obrti sam dela ali z enim pomočnikom, lahko sprejme še enega učenca v uk, če ima prvi po pogodbi končati svoje učenje v šestih mesecih.

Če je učenčevo službeno razmerje prenehalo pred koncem učnega roka, lastnik obrti je pa nato sprejel drugega učenca, sme preko določenega števila sprejeti ponovno prejšnjega učenca samo tedaj, če je učenčevo razmerje prenehalo zaradi bolezni ali česa podobnega.

Določbe te uredbe bodo veljale tudi za delavnice, kjer se obrt izvršuje na tovarniški način, za strokovne delavnince tovarn, za delavice in podjetja, ki ne spadajo pod določbe obrtnega zakona, in za delavnice podjetij ali ustanove, kjer se v smislu obrtnega zakona vštric izvršujejo obrtna dela.

Lastniki obrti iz čl. 19 odst. obrtnega zakona sploh ne morejo sprejemati in imeti učencev.

Omejitve te uredbe veljajo za glavne obrti in za njihove podružnice in druge pomožne lokale (čl. 132 obrtnega zakona). Določbe o številu učencev se bodo izvajale posebej za vsako posamezno podružnico in drugo pomožno obrt.

Za učence, ki jih ta uredba dobi v uku, ne veljajo omejitve, predpisane s to uredbo. Lahko bodo dovršili svoj uk ne glede na število v dotičnih obrtih zaposlenih pomočnikov. Dokler število učencev ne pade na razmerje, določeno v tej uredbi, ne morejo lastniki obrti sprejemati novih učencev.

Pomanjkljivost organizacije javnih del, je predmet obširnih razprav v naši Delavski zbornici. Upravni odbor stoji na stališču, da bi dosegla javna dela svoj učinek le če bi se:

1. izvrševala predvsem dela, ki bi brez javne pomoči verjetno izostala.

2. Plače pri javnih delih ne bi smele biti manjše kot v zasebnih podjetjih, ker se ruši sicer splošni standard in se doseže baš nasprotni efekt.

3. Izvrševati se morajo tudi taka dela, za katere izvedbo so potrebni tudi profesionalni delavci (kovinarji, mizarji, tesarji itd.), ki so sedaj popolnoma izvzeti od javnih del, razen če so že tako propadli, da jim ne preostane drugega, kakor prijeti za vsako delo. Pomoči v krizi so pa gotovo ti najbolj potrebni, ker so mnogi izmed njih že v tretji generaciji pri profesijonalnem delu in naseljeni v industrijskih centrih ter so že zdavnaj izgubili vsak stik z vasjo, ki bi jim sicer potom kakih sorodnikov vendarle lahko pomagala s kako podporo v živilih. Delavska zbornica je sklenila razpisati natečaj za tri nagrade za tri najboljše študije, kako bi se to pereče vprašanje na najboljši način rešilo. 1. nagrada znaša Din 2000, druga in tretja po Din 1500.

Razpis mesta referenta za Delavsko zbornico v Ljubljani. S. Jože Kopač je zaprosil za umirovljenje, saj se nahaja že v svojem 74 letu in je prav gotovo zaslužil mirnega užitka

ZDRAVJE

se čuva s pomočjo zdravilnih svojstev zelišč, če pijete »HERSAN ČAJ«, ki je prirejen z mešanico posebnih zdravilnih zelišč po predpisih Doktorja R. W. Pearsona, šefa zdravnika v Bengaliji (Angl. Indija).

Dolgoletne izkušnje so ugotovile vrednost »HERSAN ČAJA« in to z nedvomljivim uspehom, pri boleznih: poapnenju žil, bolezni krvi, pri ženskih boleznih, pri motnjah menstruacije, (mesečno perilo), migrene, revmatizmu, pri boleznih na ledvicah, jetrah, pri želodčniku, zaprtju, gihtu, obolenjih črева, pri hemeroidah, zoper splošno in prenaglo debelost, ter proti zgagi. — »HERSAN ČAJ« se dobiva v vseh lekarnah. Pošlje se Vam brezplačno na poskušnjo.

RADIOSAN, ZAGREB
Dukljaninova 1.
Reg. S. R. 14001 1935

zaslužene pokojnine. Na njegovo mesto, ki ga zapusti koncem junija, bo razpisala Delavska zbornica mesto referenta, ki mora posedovati srednje-šolske študije in dokazati poznanje delavskih problemov, ali pa se mora izkazati, da je deloval najmanj 10 let kot funkcijonar v delavskem, predvsem v strokovnem pokretu.

Statistika smrtnih slučajev v mesecu februarju 1936 po Središnjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu. — V mesecu februarju 1936 je umrlo 220 oseb, od tega 178 moških in 42 ženskih oseb, zavarovancev. — Od nalezljivih bolezni je umrlo 115 oseb, od tega 97 od tuberkuloze (44.1%). Od tega števila je umrlo 92 oseb od tuberkuloze pluč, 3 osebe od Tbc, meningitisa, 1 oseba od tuberkuloze grla in 1 oseba od tuberkuloze hrbtenice. Od trebušne pošaline sta umrle 2 osebi, od ošpic 1 oseba, od urbanca 1 oseba, od malarije 1 oseba, od piemie 1 oseba, od gripe 1 in od veneričnih bolezni 1 oseba.

Od ostalih bolezni je umrlo 115 zavarovancev, od tega odpade 26 oseb na srčne bolezni, 18 na bolezni mozga in živcev in 13 na dihalnih organih. Samomorov je bilo 10, ponesrečilo se je pri delu 8, izven dela 8 delavcev.

Po poklicu odpade umrlih na nameščence 20, na kvalificirane delavce 72, na vajence 29, na nekvalificirane delavce 99 slučajev. Največje število umrlih odpade na trgovske pomočnike (17), nato sledi metalna industrija (15), šumsko-žagarska industrija (14), kavarniški in gostilniški uslužbenci (14), pri javnih delih (14), služavke (14), tekstilna stroka (13), industrija hranil in pijač (12), industrija kamenja in zemlje (11).

Pri ostalih grupah delavstva je število umrlih po 10, na primer v tiskarski industriji 6.

Največje število umrlih je bilo z zavarovano mezdo od Din 48 in to 41 delavcev in nameščencev.

Svojcem umrlih članov je bilo izplačane pogrebnine v mesecu februarju Din 164.032. — Od te svote odpade na bolniško zavarovanje Din 157.084.—, na nezgodno zavarovanje pa Din 6948.

Naknadno pa je bilo prijavljenih iz lanskega leta in pa iz meseca januarja t. l. 77 zavarovancev, od tega 60 moških in 17 ženskih. Svojcem teh umrlih članov je bilo izplačane pogrebnine Din 45.065.

Naknadno prijavljeni se priobčijo v prihodnji številki.

STROKOVNI VESTNIK

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA JUGOSLAVIJE

14.000 tekstilnih delavcev v akciji za sklenitev skupne kolektivne pogodbe.

Na pobudo Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije se je ustanovil v Ljubljani centralni tarifni odbor za tekstilno delavstvo. V odboru sodelujejo:

Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije (S. D. S. Z. J.).

Jugoslovanska strokovna zveza (J. S. Z.).

Narodna strokovna zveza (N. S. Z.).

Ožji odbor tvorijo:

Predlednik: Lovro Jakomin, tajnik S. D. S. Z. J. v Ljubljani; tajnik: Vekoslav Bučar, tajnik N. S. Z. v Ljubljani; blagajnik: Peter Lombardo, tajnik J. S. Z. v Ljubljni.

Širši odbor:

Za S. D. S. Z. J.: Sova Stane, Tržič in Tominc Ivan, Kranj; za J. S. Z.: Zupan Ciril, Tržič in Štebilj Jože, Škofja Loka; za N. S. Z.: Lukman Ruman Rudolf, Sv. Pavel pri Preb. in Maček Ivan, Maribor.

Organizacije, ki v tem odboru sodelujejo, so si nadele nalogo, da se uredi plačilno in vse ostalo službeno razmerje z enotno kolektivno pogodbo, katera bo obsegala vse tekstilno delavstvo in vsa tekstilna podjetja v Dravski banovini. Za izvedbo te težke naloge se snujejo sedaj okrožni kakor tudi krajevni tarifni odbori, v katerih sodelujejo zastopniki navedenih strokovnih organizacij.

Centralni odbor je sestavil tudi osnutek okvirne kolektivne pogodbe, katera je bila razposlana na vse podružnice strokovnih organizacij in delavske zaupnike tekstilnih podjetij. Naloga okrožnih in krajevnih odborov je, da osnutek preštudirajo in sestavijo svoje dopolnilne predloge. Ko bo to izvršeno, se bo predložila kolektivna pogodba odseku zveze tekstilnih industrijcev.

Vse tekstilno delavstvo širom cele Slovenije pozivamo, da se, v kolikor še niso, kompaktno organizirajo, ker le od organizacijske moči bo v glavnem odvisen uspeh te za tekstilno delavstvo tako važne akcije.

Tržič.

Uprli so se . . .

Naša najstarejša tekstilna tovarna: Bombažna predilnica in tkalnica E. Glanzmann in A. Gassner v Tržiču, ki zaposluje okoli 1200 delavcev in nameščencev in ki je prejšnje leto slavila svoj 50letni jubilej, je na delu, da svoje obrate do skrajnosti racionalizira in modernizira. Radi velike notranje in inozemske konkurence stremipodjetje za tem, da svojo kapaciteto poveča. Tehnični aparat podjetja je že nad leto dni intenzivno na delu. Izvršene so bile že velike spremembe in reorganizacije v načinu produkcije v predilnici in tkalnici. Največje spremembe so bile izvršene v tkalnici. Z uvedbo tkzv. »superkopsov« pri statvah se je vsaki tkalki dodelilo v streženje že dve statvi, tako, da mora sedaj streči šestim statvam, ne pa štirim, kakor doslej. — Število statev, katerim je stregla ena tkalka, je bilo različno in je to v glavnem bilo odvisno od njene spretnosti, od materijala v osnovi in votku, od širine grebena in konstrukcije statev itd. Pri normalni dobri osnovi je stregla ena izvežbana tkalka štirim ozkim, gladkim bombažarskim statvam in to pri enobarvni osnovi in tanjšem votku, trem statvam pri debelejšem votku, ali pri pestrobarvni osnovi. Dobro je stregla ena tkalka dvem do trem ozkim revolverskim statvam za bombaž in povprečno dvem širokim bombažarskim statvam, kar je bilo seveda v glavnem odvisno od kvalitete blaga.

Vse to se je godilo skozi desetletja. Podjetje se racijonalizira. Vsaki delavki se bo odslej brez ozira na kvaliteto blaga večjega fizičnega napora itd., dodelilo šest statev. Pri vsemu temu se delavce ni vprašalo, če so s tako delitvijo dela zadovoljni ali ne in tudi se jih ni vprašalo, če bodo zmogli ali ne. Edino kar se je reklo s strani vodstva podjetja, da mora pri isti režiji produkcijo zvišati in postati konkurenčno. 64 delavk, ki so do sedaj stregle 256 statvam, mora sedaj streči 384 statvam, t. j. 64 delavkam se je dodelilo še 128 stetev, ali pa 32 delavk je svoje statve izgubilo. Superkoksi izpodrivajo tkalke in jim odjedajo kruh.

Delavci tkalnice so se temu novemu sistemu uprli. Zakaj? Zato, ker je podjetje brezobzirno vsiljevalo ta novi sistem, ne da bi delavstvo vprašalo, ali so zadovoljni ali ne, ne da bi se z njimi pogovorilo, za koliko bo njihovo napornejše delo bolje nagrajeno, kakor dosedanjo. Zato, ker je bil na to vprašaeje edini odgovor s strani podjetja: »Kdor tega ne zmore in komur ni všeč, naj gre!«

Delavstvo se je zavedalo svojega položaja in se je temu načinu uprlo. Izvršene so bile intervencije s strani strokovnih organizacij. Podjetje, ki je organizirano v Zvezi predilnic Jugoslavije, da ščiti svoje interese in ki je kartelirano z drugimi sličnimi tovarnami v naši državi, da ščiti svoj dobiček, ne želi in odklanja, da se sporazumeva s strokovnimi organizacijami delavstva, ker hoče imeti proste roke in neče biti vezano na svoji poti k popolni racionalizaciji. To je pokazala razprava, ki jo je vodil zastopnik srezkega načelstva v Kranju g. dr. Schwab, na kateri so zastopniki podjetja striktno izjavili, da ne žele s strokovnimi organizacijami nikakih sporazumov. To stališče podjetja je silno konservativno ali dobičkanosno. Zastopniki strokovnih organizacij so se zavedali položaja in so v znak protesta razpravo zapustili.

Kaj sedaj? Delavstvo se mora zavedati, da bo podjetje začrtano racionalizacijo brezobzirno izvedlo. Njen ideal niso » superkopsi« in da vrine eni tkalki šest statev, temveč avtomatične statve, katere tudi podjetje že uvaja in pridno montira, tako, da bo ena tkalka stregla ne šestim statvam, temveč 24-tim statvam, ali pa še več. Podjetje, razume se, hoče pri tem razvoju imeti proste roke, da zbira nove kapitalije pri delavkah na šestih statvah za nakup avtomatičnih statev, si katerimi bo dosegla v sedanjem času vrhunec svoje racionalizacije. Delavstvo za svojo naporno in težko delo ne sme zahtevati večjega koščka kruha, ker to ni v racionalizacijskem programu podjetja; delavstvo ne sme biti organizirano in se njihove predstavnike odpravlja: »češ, kaj hočete s temi ljubljanskimi advokati«: Delavec mora biti pokoren sluga podjetja in svojih strojev in ne sme misliti o tem, kaj se v njegovi bližini in okolici dogaja.

Mi, ki to opazujemo, se vprašamo, kaj bo iz vsega tega? Prizadetemu delavstvu ne moremo drugega svetovati, kakor to, da tudi ono sebi to vprašanje stavi in to resno in trezno in uvidelo bo, da drugega izhoda ni, kakor ta, da o vseh teh problemih razpravlja in to ne osamljeno, temveč v svoji strokovni organizaciji. — J. K. G.

Še eden iz Tržiča.

Čitam dopise iz raznih krajev in tovarn, ali iz naše tovarne, predilnice Glanzman in komp. Tržič, ni nikoli dopisa. — Vprašam delavstvo, ali pri naših skrajno slabih razmerah v tovarni, pri šikanah, pri zlorabah, ki jih ni mogoče popisati, ali mislite, da še ni čas, da bi spoznali in čutili potrebo svoje organizacije?

Naj popišem naše razmere: Preje smo delali na štiri stroje in bilo je težko. Sedaj pa moramo delati celo na šest strojev in kaj imamo od tega, da povečini še manj zaslužimo kot preje. Navedem naj le nekaj številk, ki jasno pokažejo, kako nas znajo izkoriščati naši dobri podjetniki, potom svojih zvestih priganjačev. Preje smo za 100 metrov blaga širokega 156 cm zaslužile Din 82.50, sedaj pa za isto delo Din 38.—. Ozko blago, je bilo preje plačano 100 m za Din 23.— do 28.50, sedaj pa za isto od 17.— do 21.— Din.

Ko se je neki oddelek pritožil delovodji, da ne zmorejo več tako velikega napora in, da je precej delavk že obolelo, jih je zavrnil, katera je bolana, naj gre pa v bolnico. Zares prav dober svetovalec je ta gospod in se prav lahko norčuje iz nas nezavedenih delavk. Lahko trdim, da med nami težko najdete povsem zdravo delavko. Veliko jih boluje na tuberkulozi, druge na revmi, tretje zopet na oslabljenju živcev. Zakaj? Zato, da za svoj borni kruhek, čimbolj pomnože imetje svojih delodajalcev. Delavci in delavke, kje je tu pravica! Kje je tu pravična razdelitev dobrin!

Zato vsi v strokovno organizacijo, da se potom nje borimo, da zboljšamo svoj mizeren položaj, da naše moči popolnoma ne propadajo!

Blagajnik, ki daje vsa potrebna navodila članstvu, je vsako nedeljo v Konzumu od 7. do 12. ure dopoldan. Dolžnost vseh članov pa je, da vršijo svoje dolžnosti napram organizaciji, zlasti posečajo strokovne sestanke.

Delavska predilnica.

RUDARJI

K položaju rudarjev

V lanskem letu smo zapisali, da je bilo eno najtežjih v zgodovini rudarjev. Praznovanje šihtov, katero prenašajo rudarji že od l. 1931 dalje, se je v lanskem letu še povečalo. Če povedo uradne številke o višini izplačanih mezd, da so znašali zaslužki rudarjev v l. 1929, 157 milijonov Din, v l. 1930, 138 milijonov, v l. 1931, 111 milijonov, v l. 1932, 89 milijonov, v l. 1933, 79 milijonov, v l. 1934, 77 milijonov in l. 1935 pa še samo **68 milijonov dinarjev.** To znači, da so zaslužki delavstva padli v l. 1935 napram letu 1929 za **89 milijonov** Din ali 56.69% Stalež delavstva pa se je v tem času znižal od 11.158 v letu 1929 na 6240 v letu 1935 ali za 44.29%. Te številke povedo, da ne samo, da so se delavski zaslužki znižali vsled padca števila šihtov, temveč razlika 12.40% pove, da so poleg praznovanja šihtov podjetniki znižali rudarjem plače še za toliko. Takšen je dejanski položaj.

Če smo zgoraj rekli, da je bilo lansko leto eno izmed najtežjih, potem smo imeli prav. Mislili smo, da je s to številko dosežen vrhunec trpljenja rudarjev! Ali žal smo se motili. To, kar smo lani najmanj pričakovali, to se je zgodilo. V juliju mesecu lanskega leta je naenkrat iz Beograda došlo poročilo, da bo uprava državnih železnic zmanjšala dobave premoga vsled padca prometa od prejšnjih 133.470 ton mesečno na 127.330 ton, to je za 6140 ton mesečno manj. Da bo pa udarec za naše slovenske rudarje še hujši, je uprava drž. železnic sklenila, da pade od teh 6140 ton na naše rudnike 4600 ton, ali 75%. Ker se to zapostavljanje naših slovenskih rudnikov že vrši takorekoč od leta 1926 dalje, ko so dajali naši rudniki od celokupnih dobav državnim železnicam 45% in so dajali še v letu 1929 43.50%, so padle te dobave v letu 30-31 na 29%, v letu 1931-32 na 31.2%, v letu 1932-33 na 27.8%, v letu 1933-34 na 27.8%, v letu 1934-35 na 27.6% in v letu 1935-36 pa še samo **25.3%**. Z zgoraj napovedanim zmanjšanjem naročil bi se pa moral prej navedeni odstotek še zmanjšati na 23.6%. V očigled te krivične razdelitve v naročilih premoga so se v lanskem letu vršile številne ankete in konference. Delegacija za delegacijo so romale v Beograd, da preprečijo to krivico. Vse te intervencije in prošnje so pa imele edino ta uspeh, da se je nameravano znižanje naročil zavleklo do 1. novembra 1935. Od tega dne naprej je stopil v veljavo sklep ministrskega sveta v prvotnem smislu v popolno veljavo.

S tem sklepom je državni rudnik Velenje popolnoma izpadel od dobav državnim železnicam. Trboveljska družba je pa tudi izjavila, da bo primorana spomladi reducirati večje število delavstva. To zmanjšanje naročil in pa letošnja izredno mila zima, sta konzum premoga zmanjšali na minimum in rudarji so letošnjo zimo praznovali ko še nikoli. K vsej tej bedi rudarjev pa je iz dneva v dan vstajalo vedno silnejše vprašanje, kaj bo spomladi? Zakaj vsak rudar se zaveda, da je kljub napornemu delu še vedno na boljšem, če vsaj nekaj zasluži, kakor če je popolnoma brezposeln. Zato je završalo med rudarji kakor v panju, ko je TPD. izjavila, da če ne dobi nazaj iste količine naročil ko l. 1934-35, bo izvršila obsežne redukcije. Pri tem bi bila najbolj prizadeta rudnika Zagorje in Kočevje. V prvem bi se reduciralo okrog 400 rudarjev, a drugi bi se popolnoma ustavil.

Zopet se je pričel križev pot z raznimi anketami, konferencami in romanjem deputacij v Beograd. V prizadetih rudnikih so se vršila velika protestna zborovanja. Vendar je ostal Beograd gluh, in namesto, da bi se končnoveljavno prenehalo z zapostavljanjem naših rudnikov in skušalo prejšnje krivice vsaj nekoliko popraviti, se je hotelo obstoječa naročila **še znižati.** S tem bi bil udarec za naše rudarje še hujši. Ko se je nato po ponovnih protestih zopet odpravila delegacija v Beograd, ki je s tehtnimi argumenti pri vladi pobijala to vedno zapostavljanje naših rudnikov, se ji je na podlagi sklepa ministrskega sveta povedalo, da ima prometni minister nalog, da v teku enega tedna izdela nov predlog za bodoče dobave premoga, pri čemur morajo dobiti rudniki TPD. mesečno 33 do 35 tisoč ton naročil. Če se to zgodi, potem dobe rudarji možnost 1 šihta več zaposlitve mesečno in redukcije odpadejo.

S tem pa še vprašanje prehrane rudarjev daleč ni rešeno. Zakaj z zaslužkom 12—15 šihtov mesečno se ne da živeti. Tu bo treba pomoči in sicer, hitre pomoči.

Ponovna stavka rudarjev »Stanovsko«.

Dne 20. marca t. l. so rudarji rudnika »Stanovsko« ponovno stopili v stavko radi neizplačila mezd. Posredovala je Zveza rudarjev, II. skupina, Delavska zbornica in rudarska ob-

last. Vse zastonj. Podjetnik se izgovarja, da nima denarja. Ni preostalo drugega, kakor da je delavstvo stavkalo dalje. Da so pa mogli ti rudarji vsaj za silo vzdržati, jih je podprla Zveza rudarjev z delno zbirko svojih podružnic. Ko je naposled podjetje le izplačalo prvo polovico za februar, se je delavstvo odločilo, da gre zopet na delo. S tem pa borbe teh rudarjev še ni konec. Zakaj, mirovali ne bomo prej, dokler se pri tem podjetju ne napravi red, ali naj pa sedanji lastnik zgine in prevzame rudnik kdorkoli.

Resolucija

sprejeta na rudarski konferenci v pondeljek, dne 4. maja 1936 v Trbovljah.

Konferenca zastopnikov rudarskih organizacij, II. skupine in Delavske zbornice, ki se je vršila v Trbovljah, dne 4. maja t. l. sklicana izrecno na zahtevo praznujočega rudarskega delavstva, je po zaslišanju delegatov iz revirjev ugotovila, da so se socialne prilike rudarskega delavstva v Dravski banovini zopet poslabšale s tem, da se je v mesecu marcu in aprilu letošnjega leta manj delalo, kakor v prejšnjih letih in da bo tako tudi v maju.

V mesecu marcu se je delalo 13, v mesecu aprilu 12 in v mesecu maju se bo delalo samo 10 delavnikov.

Rudarji so popolnoma izčrpani, nimajo ne obleke in ne obutve.

Ako bi se delalo 11 dni bi v prvi polovici meseca maja rudar-kopač bil zaposlen 5 dni in bi zaslužil Din 181, v drugi polovici (6 delavnikov) pa Din 222. Od tega zaslužka bi se mu odtegnilo Din 120 za zavarovanje, davek in drugo, tako, da bi prejel prvega junija plače Din 100.

Učni kopač bi v prvi polovici tekočega meseca delal 5 dni in bi zaslužil Din 161.25. V drugi polovici pa Din 193.50; za odtegljaje bi plačal Din 89, prejel bi pa plače Din 105.

Vozač bi zaslužil v prvi polovici Din 137.75, v drugi polovici pa Din 167.50. Od tega bi se mu odtegnilo Din 68, tako, da bi prejel koncem meseca maja Din 98.50 plače.

(Pri desetdnevnem zaposlenju se čisti zaslužek rudarja seveda zmanjša. Op. ured.).

K temu je omeniti, da je 90% delavstva poročenega in ima vsak 1 do 9 družinskih članov.

Beda je med rudarskim delavstvom tako očitna, da prekaša vse kar smo doslej videli in vedeli. Rudarjem primanjkuje sredstev za najbolj primitivno življenje.

Kaže se splošna telesna oslabelost delavcev, zlasti tudi pri rudarski mladini. Rudarska podjetja se izgovarjajo, da delavstva ne morejo zaposliti, ker ne prejmejo odgovarjajočih naročil od države.

Za omiljenje neznosne bede v rudarskih revirjih v Dravski banovini, stavijo rudarski delegati v imenu celokupnega rudarskega delavstva, sledeče nujne predloge:

1. Delno zaposlenemu rudarskemu delavstvu se naj nemudoma preskrbi krušno moko za peko kruha za 1 mesec, za rudarja in za njegovo družino in to brezplačno.

2. Z naredbami in strogim državnim posredovanjem se naj takoj ustvarijo po rudnikih, kamor se prenašajo državna naročila premoga, takšni socialni in življenjski pogoji, ki bodo nudili možnost eksistence, da se bodo rudarji iz dravske banovine lahko tamkaj naselili.

3. Ti predlogi se naj smatrajo kot skrajno nujni, ker se z vsakim zavlačevanjem ogroža eksistenca tisočev rudarjev in rudarskih družin in jih tira v neizogibno propast.

Kočevje.

V spomin s. Francu Petriču. Kot grom se je raznesla po naših bornih stanovanjih vest, da si zapustil kraj dela, bede in revščine Ti, sodrug France. Bil si od početka vzoren član naše organizacije ZRJ in si pokazal s tem, da veš, kaj je razredna zavest in solidarnost.

Zapustil si nas ravno sedaj, ko nas čakajo težki časi in naporno delo. — Grob Tvoj naj nam ne bo grob, ampak — klic v lepše življenje. Na njem naj zraste rdeča roža, znak — svobode proletarijata.

Mi dobro vemo, dragi France, da Tvoje življenje ni bilo nič drugega ko ena sama velikanska muka. Ril si v zemljo, v črni dijamant kot krt. Za Tebe ni bilo solnca, zraka, ne cvetja. A prišel bo čas, ko bo proletarcu sijalo zlato solnce in užival bo svoboden sveži zrak.

Gruda, iz katere si izšel, gruda, v katero si ril celo svoje življenje in gruda, katera te je zopet zagrnila, naj Ti ohladi Tvoje izstradano, mučeno telo.

Dragi France, v naših srcih ostaneš v trajnem proletarskem spominu.

Tvoji sotrpini.

KOVINARJI

Guštanj.

V sredo zjutraj ob pol 4. uri se je zgodila v Jeklarni v Guštanju strašna nesreča, ki spominja na srednjeveške metode dela. V valjarni so postavljali ambose na drugo številko, ker se pri temu delu kljub temu, da je predpis, da se mora stroj ustaviti, ni ustavil. Delavec Slamič Filip je prišel z desno roko med valjarje, kateri so mu roko domalega zdrobili. Le sreča je bila, da mu jo ni čisto zmečkalo. Sedaj ima do ramena vse meso pobrano do kosti. Zdravi se v bolnici v Slovenjgradcu. Slične nesreče so se že večkrat zgodile. Dolžnost pristojne Inspekcije dela je, da obrat v Guštanju temeljito pregleda, nadzorno osobje pravilno pouči, odgovorne faktorje pa po zakonu kaznuje, sicer take nesreče ne bodo prenehale. Delavski zaupniki bi pa morali vse nedostatke v tovarni prijaviti Inspekciji dela, dočim bi se moralo upreti takim nepremišljenim ukazom vodilnih organov. Ako že oni ne poznajo zaščitnih predpisov pri delu. Sicer je pa stara resnica, da v podjetjih, kjer ni delavstvo zadostno kompaktno organizirano v svojih strokovnih organizacijah, podjetnik lahko dela z njimi, kar hoče. Delavci v Guštanju, koliko časa boste še nosili svoje kosti kapitalu na oltar?

Celje.

Borba cinkarniškega delavstva za kolektivno pogodbo se že vleče tretji mesec, pa še ni videti nikjer konca. Že ob odpovedi kolektivne pogodbe s strani SMRJ, se je delno računalo, da bo kot običajno tiral podjetnik zadevo na ostrino. Ker pa je financielna stran nove kolektivne pogodbe tako neznatna, da je poleg sedanjih nizkih mezd zaznamovano samo ca. 18 procentov povprečne povišice, smo računali na večjo uvidevnost zastopnika podjetja. Običajna kapitalistična taktika, pokaži močne zobe, da mine nasprotniku apetit, se tukaj stoodstotno izvaja.

Tukajšnje delavstvo pa si hoče z delnim poviškom plač priboriti predvsem vsaj nekaj človeških pravic, da ne bo več brezpravna raja, kot dosedaj. Ne zanikamo, da je dobršen del takim razmeram krivo tudi delavstvo. Kdor pa gleda takšno borbo kot je sedaj, od blizu, pa mora priznati, da je vsak najmanj za tri, kdor zdrži takšen neznosen naval z delavstvu nasprotne strani.

Že pred enim mesecem je moralo delavstvo v tovarni na shodu, ki mu je predsedoval sam g. ravnatelj Lazarević, javno glasovati za staro ali novo kolektivno pogodbo. Izreklo se je seveda stoprocentno za novo. S tem je za vse delavstvo bila zadeva končana ter je mirno čakalo na začetek tozadevne razprave. Ali spočit in bojaželjan gospod je že na tem shodu rekel g. ravnatelju, da bi delavci glasovali proti novi kolektivni pogodbi, pa se boje. Koga, za božjo voljo, njega ali gospoda ravnatelja?... Rečeno, storjeno, pa so šli na delo. Organizirali so protiakcijo, žal s par delavci, ki so mnogo bolje plačani od ostalih, ki pravijo, samo, da tam trava raste, kjer se jaz pasem. Začeli so pobirati podpise za staro pogodbo, ali vsled nespretnosti, počasnosti in delne poštenosti so morali prijeti za stvar tudi mojstri.

Z nečuvenimi grožnjami, kakršne so uporabljali za časa JNSarskih volitev, so ponovno pritisnili. Pod pretvezo, da obstane peč, da bo velika redukcija, da, celo tovarna bo ustavljena itd., če ne podpišeš, so dobili nekaj podpisov. Da na tak način dobljeni podpisi ne drže, ve tudi delavstvo. Štiri pole z nekaj podpisi za šalo, so delavci izročili tudi svojim zastopnikom, v protest proti takšnemu pritisku s strani podjetja. Da bo tako početje imelo slabe posledice, je umevno, G. ravnatelju svetujemo, da zadevo sam prouči ter napravi konec temu bedastemu početju.

Tistim dvem nastavljenim gospodom pa povemo, da se jim ni treba čuditi in vzdihovati, če zgubivata s takim delovanjem ves ugled in respekt pri delavstvu. Ako bomo prisiljeni še kaj pisati o teh razmerah, se zavedajta, da sta soodgovorna tudi vidva.

Člansko zborovanje delavstva tovarne Westen v Celju dne 23. aprila, ki se je vršilo na Zelenem travniku, je bilo zelo burno. Na dnevnem redu je bilo poročilo o zaključku pogajanj za kolektivno pogodbo. Delavstvo je bilo razočarano, ko je slišalo poročilo funkcijonarjev o pridobljenih pravicah, ki jih je podjetje čisto drugače porazdelilo, kakor pa je predlagal SMRJ, čeprav je bil sporazum s podjetjem tak, da odloča podjetje le o višini. Nadalje je delavstvo burno protestiralo proti nameravani vpeljavi akorda v emajlarni, česar tudi ne more sprejeti. Delavstvo dobro razume, kaj bi sledilo iz tega, namreč, od delavstva bi se zahtevalo še več storitve kakor sedaj. V tem momentu bi bilo nekaj delavcev odveč, nakar bi podjetje vedno grozilo z redukcijo in z izgovorom, da ni dela. — S. Kopač je poročal o poteku pogajanj ter naglašal, da bo moralo delavstvo pazno slediti razvoju, da bo moglo doseči čim več pritikujočih pravic. Zlasti naj se oklepa svojih strokovnih organizacij. — Nato je bila prečitana resolucija, katero je delavstvo soglasno sprejelo, z upanjem, da bo podjetje vendar sprevidelo, da so zahteve upravičene in da so tudi obojestransko podpisane.

Štore. Šamotna tovarna v Štorah je obvestila Delavsko zbornico v Ljubljani, da namerava reducirati 30 do 40 delavcev in to radi pomanjkanja naročil in radi prevelike konkurence iz inozemstva (Dumping). SMRJ je skupno z zastopnikom Delavske zbornice intervenirala pri podjetju. Redukcije delavcev so se zaenkrat odložile.

V zvezi s tem se je videlo, da merodajne oblasti ne gledajo na razvoj industrije, ki ima v službi naše delavce. Mi smo v principu proti vsakim carinskim zidovom, za svobodno trgovino, ker si pa vsaka država gradi visoke carinske zidove, bi morala se tudi naša zaščititi pred raznimi dumpingi in s tem pred brezposelnostjo domačega delavstva. Ravnotako bi morale naše državne in javne institucije in ustanove v prvi vrsti upoštevati § 196 O. z. in naročati svoje potrebščine pri domačih podjetjih, da vsaj delavci svoj skromni zaslužek obdrže.

LESNI DELAVCI

Logatec.

Le malo je bilo slišati iz našega kraja po delavskem časopisju, ker delavstvo dosedaj ni bilo strokovno organizirano. Sicer je res že postojala tu takozvana »delavska« organizacija, ki je pa delala samo parade raznim poslancem, za delavska vprašanja se pa ni imela časa brigati. Toda trda borba za obstanek nas je utrdila in privedla do spoznanja, da le potom svoje delavske strokovne organizacije bomo dosegli zboljšanje naših obupnih razmer. Ustanovni občni zbor se je vršil 26. aprila. Centralo je zastopal s. Bricelj, Delavsko zbornico pa s. Kopač. S. Bricelj nam je obširno in izčrpno poročal o pomenu organizacije. Gospodarska kriza ni nobene stroke zadela tako, kot lesno. To krizo so pa še bolj poostrile sankcije proti Italiji, tako, da izgleda na večini žagah kot na pogoriščih. Plače niso že dosedaj odgovarjale, tako, da nima sedaj nihče nobenih prihrankov. Cele družine stradajo, ali pa se hranijo s skromno, da preskromno hrano, da ima čim več dostopa »prijateljica« delavcev, jetika. In, kje so tu merodajni faktorji, ki pravijo, da delavstvo noče delati. Za vse prošnje, za vse te obupne krike, nimajo ušes. — S. Kopač je poročal o delavskih ustanovah in njih pomenu. Obema sodrugoma je delavstvo hvaležno za trud. — V podružnično upravo so bili izvoljeni: za predsednika Osterman Tomaž, podpredsednik Šraj Tone, tajnik Meze Franc, blagajnik Istenič Matija; odborniki: Modrijan Jakob, Lampe Franc, Kunc Jože; nadzorstvo: Molek Ferdinand, Jazbar Franc, Petkovšek Tone. — Odbor se zaveda, da bo imel težko nalogo, zato poziva članstvo, da ne samo plačuje redno članarino, ampak tudi povsod aktivno poseže v borbo. — Občni zbor so pozdravili tudi sodrugi iz Borovnice in nas bodrili k vztrajnemu delu. S pozivom na delo za organizacijo je predsednik zaključil lepo uspeli občni zbor. **Opazovalec.**

Stari trg.

Dne 20. aprila t. l. je po kratki bolezni preminul član naše zveze sodrug Avsec Lojze. V najlepši mladeniški dobi starosti 28 let. Bil je mirnega značaja, morda preveč miren, kajti delavec mora vedno glasno zahtevati svoje pravice, kjer je itak vedno oškodovan za njo.

Delavstvo se je njegovega pogreba udeležilo v častnem številu, ter mu položilo dva venca rdečih nageljnov na sveži grob. Tudi druga mladina ga je z venci spremljala kot je pri nas običaj. Gasilska četa pa s svojim praporom in večjim številom članstva.

Sodrug Lojze, Ti si mrtev! Tvoja sodružna ideja pa bo krepila nas, med nami ostaneš nepozabljen.

Zapustil si nas v času, ko mati narava prebuja svet, v cvetju mladosti. Tvoja trnjeva pot proletarca je za Tebe dobojevana, mi bomo pa dalje vztrajali v borbi.

Položili smo Te v naročje matere narave v času, ko bi moralo Tvoje življenje najlepše cveteti. Kjer pa železni zakon razvoja tako ukazuje, da vse, kar da narava, se v naravo povrne. In Ti, sodrug Lojze, si bil sprejet v njo, ko ona praznuje mlado vstajenje. Mi pa, ki smo ostali, da borbo vodimo dalje, se Te bomo spominjali. Ti, ki si bil iskren sodrug, boš vzgled ostali mladini v naši dolini.

Lahka naj Ti bo domača zemlja, svojcem naše iskreno sožalje.

Iz Borovniške doline. Pred časom smo že pisali, da je v Borovnici neko podjetje (ki ga pa imenoma nismo navedli) in, ki mu je izplačilo mezde španska vas. Na vse dopise tako iz centrale ZLDJ kot od strani Delavske zbornice se niti ne zmeni. Tudi na razne intervencije, na katerih je obljubil, da bo mezdo izplačal, ni bil mož beseda. Ker pa smo rekli, da bomo to podjetje imenovali, če ne bo mezde izplačalo kot je podjetnik to izjavil na zadnji intervenciji, in sicer do 22. aprila t. l. Da pa bomo držali mi svojo besedo, smo pač primorani, da to podjetje imenujemo. To je lesna industrija Kobi Anton v Borovnici. Tu je delavstvo (po številu 12 zaposlenih), ki ni dobilo mezde že od 1. januarja 1936, niti obračuna. Kako naj potem delavec kupi svoje potrebščine v trgovini, kje je mleko in drugo. Ta podjetnik sili delavce, da kupujejo blago v trgovini njegovega brata. Poznam ženo od nekega delavca, ki je težko bolna, on pa ne more niti najpotrebnejšega kupiti. Kako naj kupi otrokom potrebščine za šolo, ker mu ne da nihče na up. Lahko si mislimo, kakšno sočutje imajo taki gospodje do delavca. Sicer pa ne vemo, kdo nosi tu krivdo? Saj dokler so bili tu drugi knjigovodji(nje), je bilo vse v redu. Sedaj pa, odkar je tu neki gospod Okorn, se pa tako godi delavstvu. Ko sta zadnjič intervenirala ss. Kopač in Bricelj, je obljubil podjetnik, da bo izplačano do 22. aprila t. l. Delavstvo je bilo veselo tega poročila. Ko pa je prišlo po mezdo, je pa izjavil g. Okorn: **rad bi poznal tistega hudiča, ki je to rekel.** Tako, da delavstvo ne ve, kdo je res faktično tu gospodar? Mi bomo primorani, da še marsikaj napišemo, ako se razmere ne urede. Mislimo, da se s takim postopanjem jemlje ugled podjetju, zato naj to tudi g. Kobi prizna.

Lep izlet je priredila podružnica 26. aprila t. l. v slikoviti »Pekel« in dalje na Pokojišče ter Trebelnik, od koder je lep razgled na vse strani. Družba okoli 30 mladih sodrugov in sodružic je veselo prepevala v prosti naravi, tudi harmonika se je oglašala. Na večer pa smo se vračali iz planin navžiti svežega zraka. Takih izletov si želimo še mnogo. — Družnost!

STAVBINCI

V kako nevzdržnem položaju se nahajajo sezonsko-stavbinski delavci, je pokazalo zborovanje, ki ga je sklicala Strokovna komisija za Slovenijo v nedeljo, dne 26. aprila v veliki dvorani Delavske zbornice za delavce te stroke.

Zborovanje je vodil predsednik Strokovne komisije s. Leskošek, govorili pa so še sledeči govorniki: s. Uratnik in s. Kopač za Delavsko zbornico in tajnik Strokovne komisije s. Bricelj. V imenu organiziranega stavbinskega delavstva Ljubljane in okolice je s. Bricelj pozdravil štrajkujoče stavbinske delavce v Sarajevu, ki so vstopili v stavko, ker pri sramotno nizkih mezdah niso mogli dalje vzdržati.

2000 glasov se je zlilo v en sam buren protest, ko je govornik omenil sramotno črno listo, radi katere 400 stavbinskih delavcev ne more več dobiti dela. Vse zborovanje je izzvenelo v odločnem kriku, ne maramo več nezakonitega postopanja z nami, ne maramo šikan, hočemo življenje dostojnega človeka! Ob koncu je bila soglasno sprejeta resolucija poslana banski upravi, v kateri delavstvo zahteva ukinitev »črne liste«, sprejem kolektivne pogodbe, v kateri je predvideno izboljšanje plač stavbinskemu delavstvu ter upoštevanje zakonov za zaščito delavstva. Delavci, stavbinci! Vaša pot v organizacijo je prava! Organizirajte se vsi, složno se borite za boljše življenje Vas in Vaših družin.

ŽIVILCI

Tudi naši peki tarnajo... Tako nekakšen je bil resume skupščine ljubljanskih pekovskih mojstrov. Predsednik g. Vidmar je takoj v začetku povdaril, da njegovo poročilo ne bo nič kaj prida. Glavni vzrok temu naj bi bila gospodarska kriza, ki zlorablja tudi pekovsko obrt. Pritožil se je nad davki in pa na razna socijalna bremena (koš, zniževanje plač, 14 do 16-urno nočno in nedeljsko delo, službo če imaš **kunte,** 6 kovačev tedenske plače, op. pis.). Trdi, da se je morala cena kruhu radi podraženja moke zvišati na 25 para pri kg, kar pa je še premalo. Reklo se je tudi, da je min. trgovine izdalo nalog na vse banske uprave, naj strogo pazijo, da ne bi presegle cene krušnih izdelkov cene moke, kar pa je v praksi neizvedljivo, brez občutne izgube. (Gg. mojstri, ali naj vas spomninmo na razliko cen med kruhom in moko v predvojni dobi! Op. pis.) Da je kriza, gospodarska kriza — da. Da je ta kriza zadela tudi pekovsko obrt, tudi potrdimo. Da pa vas pekovske mojstre ta kriza predvsem ne v Jugoslaviji, ni zadela 100%, nam morate pa vi priznati.

Ob času podražitve kruha je bila cena moki po izkazu tržnega nadzorstva: kg moke št. 0 Din 3.25, št. 2 Din 3.05, št. 4 Din 2.85, št. 7 Din 2.65, a kg kruha po istem zaporedju Din 4.25, 3,75, 3.50, 3.50. Že pri kg moke imate tedaj dobiček Din 1.—, 0.70, 0.65, 0.85. Upoštevajmo pa še, da se iz 1 kg moke napeče 1.35 kg kruha (peciva še več) tedaj se vaš dobiček pomnoži še za 48, 20, 60 in 40 par, tako, da imate v celoti pri kg kruha, po istem zaporedju, dobička: Din 2.48, 1.60, 1.90 in 2.10. Če pa se upošteva še prakticiranje, da se daje mesto kg kruha samo 93 dkg, je potem dobiček še večji. Pri pecivu znaša dobiček seveda precej več. Dnevna produkcija kruha pri pekovskih mojstrih v Ljubljani je od 75 do 1500 kg. Če računamo, da delate z dobičkom povprečno po Din 2.— pri kg, bi to zneslo dnevno od 150 do 3000 Din dnevno, seveda pa nismo odšteli davkov in ostale režije, ki znaša dobro računjena pri pekih, ki prodajo okoli 300 kg kruha dnevno: kvas okoli 36.— Din, 3 kg soli Din 7.50, pol kg diamalta Din 10.—, drva, voda in razsvetljava Din 150.—, skupaj Din 203.50. Da pa ne pozabimo glavno, plač pek. kulijev, ki so povprečno Din 50.— do 70.— na teden. Hrano in stanovanje pa imajo **gratis.** Malo je takih pomočnikov, ki imajo večjo plačo, n. pr. po Din 450.— na teden, **seveda tu pa hrane in stanovanja ni več gratis.** K režiji je prišteti še plačo, hrano in stanovanje za dva pomočnika, kar da dnevno okoli 40 Din in lokal dnevno isto toliko (Din 1200 na mesec) vsa režija dnevno skupaj Din 283.50, na mesec Din 8505.—. Mesečni dobiček pri prodaji 300 kg kruha dnevno Din 600.—, mesečno Din 18.000.—, ali čistih Din 9495.—. Če je pa ta Vaš dobiček manjši, ste temu sami krivi! **Ne gospodarska kriza toliko, tudi davki ne in tudi ne dvig cene moke ni vzrok vašemu tarnanju in morebitnem premalem profitu, ampak vaša medsebojna nelojalna (da ne rečem, umazana) konkurenca je tista, ki vam razbija obrt in — profit.** Saj tekmujete od restavracije do gostilne, od odjemalca do odjemalca in spodbijate drug drugemu obstoj s tem, ko ponujate od 10 do 30% popusta. Pri večjih odjemalcih se bijete za vsako paro popusta. Mi od teh odstotkih ne bi govorili, če ne bi šli na rovaš zaslužka pek. pomočnika. Saj nam ne gredo rade te besede izpod peresa; toda, ker ste nas potipali tam, kjer smo najbolj občutljivi (nočno delo) proti kateremu se borimo že desetletja, smo primorani, da se branimo. **Torej gg. mojstri, podražitev kruha in trepenenje po šeenkratni podražitvi ni bilo upravičeno in je direktna tatvina edine hrane sestradanemu delavstvu in njegovim družinam!**

Ali si upate reči, da ne govorimo resnice, ali da pretiravamo!? Mi smo Vam to pred kratkim povedali javno. Zakaj molčite in nas z nočnim delom in sličnim izzivate?

Ko so vaši pobratini v Zagrebu podražili kruh za Din 1.— pri kg, jih je nadzorna oblast hitro kaznovala za Din 100.000 ali posameznike za Din 2000. Mi pa smo bili lojalni in misleč, da se boste spomnili kulijskih plač vaših pomočnikov in storili korak k tisti človeški dolžnosti, ki vas jih je učil Kristus, skozi usta vaših starišev! Prav mnogo vas je, ki imate v vaših lokalih in stanovanjih podobe božje — za posmeh, ker uganjate farizejščino...

Tajniško poročilo je podal g. Petrič, ki se je vehementno vrgel proti ukinitvi nočnega dela. V bodočih strokovnih arhivih se bo našlo ime nazadnjaka, ki je še v 20. stoletju, v dobi največjih napredkov, boril za ohranitev staroveških naziranj.) Konštatiral je z veseljem, da je zadeva glede nočnega dela urejena in da ostane pri starem. Drugačna praksa, da je pokazala n. pr. v Sav-

ski banovini, da ni mogoče množici konzumentov postreči z zdravim in svežim kruhom itd....

Naj spregovorimo tudi mi nekoliko o nočnem delu. Pekovsko gospodarstvo v naši banovini je v rokah malih obrtnikov. Način izdelave pa je še na tisti nizki stopnji, ki jo je dosegel še v srednem veku, izuzemši nekaterih večjih pekarn in delavnic, kjer so upeljani stroji za mešanje in postavljene moderne peči. Vse drugo je ostalo pri starem. Tu mislimo na zaposlevanje delavcev in vajencev, na raznašanje kruha in peciva, na stanovanja delavcev, na nočno delo, na higijeno in še polno drugih važnih stvari, brez katerih ta del gospodarstva ne more prebiti srednjeveškega sistema. V naši banovini je prav mnogo takih pekaren, ki ne odgovarjajo pojmu moderne in higijenske izdelave kruha in peciva — tej prvi in neobhodni ljudski hrani.

Delo v takih pekarnah se opravlja brez vsakega sistema, reda in kontrole stalno po noči in brez normalnega odmora. V borbi za nedeljski počitek, za normalni delavni dan, za ukinitev (prepoved) nezdravega nočnega dela so postali pekovski pomočniki nekak elementarni pogon za napredek in modernizacijo te obrti. S tem pa so istočasno tudi zaščitniki interesov konzumentov, pogonska sila gospodarskega, kulturnega in socialnega napredka. V vseh modernejših državah, v Avstriji, Nemčiji, Švici itd. je že zdavnaj ustavljeno dnevno in prepovedano nočno delo. Tudi tamkajšnjim takratnim nazadnjaškim pekovskim mojstrom ni bila po volji ta sprememba, vendar je zmagal napredek, ki pa mora prej ali slej tudi v naši banovini, predvsem v splošnem se modernizirajoči Ljubljani zmagati.

Tajniku udruženja pek. mojstrov bi bilo potrebno, da se dodobra seznani z obrtnim in zakonom o zaščiti delavcev, pa ne bo imel nepotrebnega strahu, da bi prišlo v slučaju odprave nočnega dela v pekovski obrti do kaosa.

V interesu splošnosti bi bilo, da se delovni čas v pekarnah uredi od 4. do 20. ure, ob sobotah do 16. ure, pri dveh izmenah do 20. ure. Pripravljalno delo naj se prične ob 1. uri.

Raznašanje kruha in peciva in odpiranje lokalov se ne sme pričeti pred 6. uro.

Proti vsem tem bi se upiral le nazadnjak, nesposobneš bo pa trdil, da ne bo imel na tržišču pravočasno svojih izdelkov, v čemer ga zavrne splošni inozemski napredek.

Toliko za danes, ako bo potreba, potem še kaj več! **Tome.**

MONOPOLCI

22.000 monopolskih delavcev brani svoje pravice

Anketa monopolskih delavcev v Beogradu 18. in 19. aprila 1936

Na zahtevo in predlog Zveze monopolskih delavcev je sklical Centralni sekretarijat delavskih zbornic anketo o položaju vsega monopolskega delavstva Jugoslavije. Vršila se je dne 18 in 19. aprila 1936 v veliki dvorani Delavske zbornice v Beogradu. V imenu 22.000 monopolskih delavcev je prisostvovalo nad 50 delegatov in to iz 33 krajev naše države. Od strani C. S. R. K. sta prisostvovala ss. Živko Topalović in Bogoljub Đurić, a v imenu G. R. S. in Delavske zbornice s. Milorad Belić, od Saveza grafičarjev s. Rado Mladenović.

Ker je skrajni čas, da se enkrat že regulirajo pravice monopolskega delavstva in ne samo dolžnosti, se vodi glavna borba za izdanje boljših »Pravilnikov«. Na mnoge intervencije in zahteve je Uprava Monopola končno uvidela ter izdala pred kratkim dva »Pravilnika« (o radu in penziji), a tretji plačilni »Pravilnik« je bil dostavljen kot osnutek na pretres delavcem. Želeti bi bilo, da Monopolna Uprava upošteva želje delavstva, ker le z zadovoljnim delavstvom bo mogoča U. M. bolja produkcija njenih izdelkov.

Penzije monopolskega delavstva.

Prvo vprašanje, katero je bilo na dnevnem redu, je bilo — penzijsko zavarovanje monopolskega delavstva. Referent za isto je bil s. Velimir Petrović.

Vprašanje penzijskega zavarovanja je danes vrlo važno. Posebno je aktuelno radi tega, ker je eksistenca velikega števila ljudi dovedena v razmišljanje, kako naj živi. Tako je stara zahteva organizacij in delavskega pokreta dobila polno opravičilo in stvarnost. Za delavstvo tu ni samo vprašanje principa, ampak je tu potreba z ozirom na strahovito poslabšanje ekonomskega položaja delavstva in posledice, katere ta fakt prinaša.

Mi smo v načelu za splošno starostno zavarovanje, katero bi bilo izvedeno za vse delavce in nameščence. Ali, pričelo se je s porcijalnim penzijonom. Nameščenci imajo delno zavarovanje. No, in sedaj so dobili tudi monopolci penzijsko zavarovanje. Mi to sprejemamo, ker smo uverjeni, da bo prišel čas, ko bodo vsa zavarovanja objeta v enem opčem penzijskem zavarovanju.

Preden govorimo konkretno o tem »Pravilniku«, moramo načelno zahtevati, **da morajo biti vsi delavci in vse delavke v monopolskih podjetjih penzijsko zavarovani** ter se mora zavarovati tudi današnje »nestalne«. To se zahteva z ozirom na vrlo težke posledice posla (nikotin) v monopolskih podjetjih.

Kritika izdanega »Pravilnika«.

Po načelnih pripombah je s. Petrović izvršil kritiko, v kateri so pa zapopadeni že tudi predlogi za gotove spremembe.

Osnovna zahteva je paritetno upravljanje z fondom. Opravičilo za to je, da delavstvo v glavnem fond samo izdržuje. Ravno tako se postavljajo sledeče zahteve: fond se ne sme zadolževati; pokojnine se nikakor in v nobenem slučaju ne smejo znižati; penzioniranje tudi pred 10 leti članstva, odnosno pred 65 leti starosti; otroci naj uživajo penzijo (za očetom ali materjo) do 18. leta starosti; pravica do penzije tudi v primeru več kot trimesečnega zapora (ker plačuje penzijo sam in je penzija njegova dosežena pravica — ne pa miloščina).

Končno se je po vsestranskem pretresanju stavila zahteva, da vse posle »Penzionega fonda« upravlja Upravni odbor, kateri naj bi bil sestavljen paritetno od delavcev in poslodavcev.

Zahteve v pogledu dela v mon. podjetjih.

Kritični pregled po »Pravilniku o redu« je imel s. Milorad Belić kot referent druge točke ankete.

Na zahtevo »Zveze monopolcev« je bil donešen »Pravilnik o radu«. Delavstvo je s polno pravico pričakovalo, da bodo izpolnjene želje in da bo ta »Pravilnik« bolji od starega. Vsaj bi bilo drugače brez smisla načenjati to vprašanje. Ali, dogodilo se je baš nasprotno.

Iznesel je gotove predloge, kateri so prišli v resolucijo ter je koncem svojega referata kritiziral zadržanje merodajnih faktorjev z ozirom na anketo:

Posel v monopolskih podjetjih je vrlo delekaten. Kvaliteta je odvisna v prvi vrsti od vestnosti samih delavcev. A vprašanja, katera tu razpravljamo, so osnova za razpoloženje delavstva, ki ta dela opravlja.

Gospode ni na anketo. Nič zato, tudi brez tega gre anketa svojo pot, tako da ji nihče ne more odrekati pravilnosti in objektivnosti. Sedaj je na delavstvu vrsta, da se močno organizira ter tako predstavlja enotno moč, s katero bodo morali gospodje računati.«

Plače in pravilnik.

Tretje važno vprašanje je bilo — vprašanje plač. O tem vprašanju je referiral tajnik »Zveze« s. Oskar Fijat.

Diskusija o prvih dveh pravilnikih je trajala cel prvi dan, a diskusija o plačah cel drugi dan ankete. V diskusiji so se oglasili vsi predstavniki iz posameznih zastopanih krajev. Spremembe k »Osnutku plačilnega pravilnika« se dostavijo po delegatih Monopolski Upravi.

Med vsemi je po vseh vprašanjih dosežena polna soglasnost.

22.000 delavcev iz vseh monopolskih podjetij zahteva boljše življenje. (Ugotovilo se je, da dobiva večina delavstva v južnih krajih celih Din 6.— na dan, a po odbitkih Din 5.— plače. Dalje se je ugotovilo, da se ti delavci ne pomišljajo stopiti v organizacijo in plačevati Din 2.— na teden članarine, dasi splošni življenski pogoji niso morda niti 20 odst. slabši kot naši v Ljubljani, ali zavedajo se, da je le v skupnosti moč in da brez organizacije ni izboljšanja!)

Na koncu ankete je govoril še s. Živko Topalović:

»Mi smo v roku od 6 mesecev anketirali položaj 250.000 delavcev in nameščencev. Položaju monopolskega delavstva je treba posvetiti največjo pažnjo. Država kot poslodavec bi morala dati dober vzgled v tretiranju delavskih vprašanj. Vi ste šli po pravi poti. Zbrali ste se v svoji organizaciji, a zatem ste sistematično premislili probleme in podali svoja mišljenja. Na vrsti je sedaj Monopolna Uprava, da uveljavi in sprejme Vaše upravičene želje.«

*

Anketa je na koncu izbrala petnajst delegatov iz večjih krajev, da posetijo Upravo Monopola in predajo sprejete resolucije. Delegacijo je izpopolnjeval še s. Živko Topalović, s. Velja Petrović in zvezin predsednik s. Branko Jovanović.

Delegacija je bila sprejeta 20. IV. 1936 od zamenika gen. direktorja. On se je oprostil, da ni bil uradno poslan na anketo zastopnik Monopolne Uprave, ampak samo kot opazovalec radi tega, ker ni Upravni odbor M. U. imel seje in ni tako nikdo imel polnomočja za podanje izjav, pač pa je opazovalec obširno poročal in je U. M. obveščena točno o poteku iste. Zaključkom ankete bo U. M. posvetila največjo pažnjo in že sedaj lahko reče, da bo večji del delavskih predlogov sprejet. Pri penzijskem zavarovanju bo M. U. uvedla samoupravo s paritetnim zastopstvom takoj, čim se dobi prve osnovne podatke in dobi pregled izdatkov za penzioniste. Želja je bila, napraviti eno do dve leti poizkušnjo, potem pa šele uvesti pravo penzijsko zavarovanje.

Ko bo U. M. detaljno proučila zaključke ankete, bo pozvala predstavnike delavstva na dogovor z željo, da se doseže sporazum. Ta sporazum bi se potem donesel Upravnemu odboru M. U. na odobrenje.

Monopolsko delavstvo je izreklo svoje mišljenje.

Stavka tekstilnih delavcev v Varaždinu se nadaljuje

Kakor je že javnosti znano, je v tekstilni industriji v Varaždinu stopilo okrog 2300 delavcev, katerim se je pridružilo tudi uradništvo, v stavko.

Povod za izbruh stavke je dalo nameščanje delavk v konfekciji, pri delu, ki so ga dotlej opravljali moški, vendar za manjšo mezdo. Razen tega je delavstvo protestiralo proti tehničnemu upravitelju tega oddelka in zahtevalo njegov odpust. 23. aprila se je položaj tako zaostril, da je delavstvo konfekcijskega oddelka stopilo v stavko in ostalo v tovarni.

Iz Zagreba sta prišla s. M. Pintar kot predsednik Združene zveze tekstilnih in oblačilnih delavcev ter s. Komerčki za Delavsko zbornico, da posredujeta. Drugi dan so začela pogajanja, pri katerih je organizacija predložila načrt kolektivne pogodbe za konfekcijski oddelek. Pogajanja so bila še v teku, ko so tudi tekstilci izstopili z zahtevo po sklenitve kolektivne pogodbe. Podjetje je pogajanja prekinilo in določilo termin za 28. april. 27. aprila so se vršila predposvetovanja zaupnikov v Delavskem domu. Na ta predposvetovanja sta hotela oditi tudi dva delavca-tekstilca, katerima je uprava prvotno dovolila, da predčasno zapustita delo, pozneje pa je to dovoljenje preklicala. Ker sta delavca kljub temu odšla z dela, jih je pojetje odpustilo. Še istega dne je zastavkalo delavstvo tekstilnega oddelka. V stavko so stopile vse tri izmene, okoli 700 delavcev in delavk, ki so ostale v tovarni. Delo v konfekcijskem oddelku in v predilnici je teklo dalje. Po posredovanju organizacije in Inspekcije dela je podjetje dne 28. aprila odpust obeh zaupnikov preklicalo. Ni pa hotelo pristati na zahteve delavstva.

Delavstvo konfekcijskega oddelka zahteva minimalne mezde Din 4.75 in za delavke Din 3.50 na uro; za delavstvo tekstilnega oddelka Din 3.50 na uro in po en dinar na uro za delavce, zaposlene v akordu, ter za delavce, ki so plačani po komadu, dodatek Din 1.— na tisoč komadov.

Podjetje nudi 15 odst. povišice pri urni mezdi Din 3.— in 10 odst. povišice pri urni mezdi Din 4.— ter 5 odst. povišice pri urni mezdi do Din 5.—, ostalim pa ničesar. Vsled tega so delavci 29. aprila ob 6. uri zvečer stopili v stavko.

V nedeljo, dne 3. maja se je vršilo veliko zborovanje delavstva; udeležbo cenijo na več tisoč, ker je prišlo na zborovanje tudi ostalo prebivalstvo v velikem številu.

Pogajanja se nadaljujejo, vendar pa še niso zaključena. Banska uprava je na željo delavstva odpoklicala inšpektorja inž. Kličića in delegirala svojega zastopnika.

Delavstvo je odločeno, vztrajati v stavki. Vzpodbuja ga dejstvo, da je prejelo od vseh strani mnogo solidarnostnih izjav in izrazov simpatije.

Tovarniška uprava odgovarja na delavske zahteve s trditvijo, da svoje delavstvo plačuje boljše od vseh ostalih tovarn v Jugoslaviji. Pri tem se sklicuje na to, da znaša izplačilo celokupne tedenske mezde v tekstilnem oddelku Din 420.000 pri staležu 2100 delavcev in delavk, torej povprečno Din 200 tedensko ali Din 35.50 dnevno. V konfekcijskem oddelku pa znaša mezda, po zatrdilu tovarne Din 2 do Din 2.50 na uro za nekvalificirane, Din 3 do 3.50 za nekvalificirano delo na strojih in Din 4.75 za kvalificirano delo na šivalnih strojih.

RAZNO

Lep napredek knjižnic Delavske zbornice

1. Ljubljana.

V prvem četrtletju 1936 je imela knjižnica Delavske zbornice ta-le promet:

Mesec	Izposoj. knjig	od tega slovenskih
Januar	5.773	2.877
Februar	5.393	2.571
Marc	4.800	2.149
April	4.800	2.144
Skupaj	20.766	9.741

Tako je 9.860 obiskovalcem izposodila 607 knjig več kakor lani v istem razdobju.

2. Maribor.

Mariborska knjižnica DZ je izposodila v istem času:

Mesec	Vseh knjig	od tega slovenskih
Januar	4.008	1.677
Februar	3.807	1.529
Marc	3.374	1.392
April	3.335	1.166
Skupaj	14.524	5.764

V primeri z istim razdobjem v pretečenem letu je izposodila 1.125 knjig več.

Španija po volitvah. Zopetna uvedba 44-urnega tedna. Špansko delavstvo si je že pred nastopom reakcije priborilo 44-urni teden, toda reakcionarni delovni minister je to pridobitev odpravil. Po volitvah se je zopet uvedel 44-urni teden pri neznižanem zaslužku. V obratih, kjer se dela na 3 izmene, se dela še nadalje 48 ur na teden, morajo pa podjetniki zadnje 4 ure plačati z 40% poviškom. Že ta uspeh dokazuje, da je špansko delavstvo hrabro prestalo eno in polletno reakcionarno dobo in ni izdubilo na svoji udarni sili, nasportno še pojačilo svoje postojanke.

KULTURA

V. konferenca delavcev esperantistov

Ob priliki Jugoslovanskega esperantskega kongresa v Ljubljani se bo vršila tudi konferenca delavcev esperantistov iz vse Jugoslavije v pondeljek, dne 1. junija ob 8. uri zjutraj v Delavski zbornici. Pozivamo vse delavce esperatiste in vse delavske esperantske organizacije, da se konference po možnosti udeleže po svojih zastopnikih. Istega dne bo tudi predvajana Cankarjeva kolektivna drama »Hlapec Jernej in njegova pravica« (v esperantu). Da bo omogočena udeležba čim večjemu številu delegatov, je poskrbljeno za ceneno prehrano in prenočišče in sicer že za 20—25 Din.

Prijavite se kongresnemu odboru na naslov: Esperantski klub Ljubljana, kongresni odbor.

MLADINA

Vajenci smo danes najbolj izrabljene delovne moči. Opravljati moramo poleg svoje obrti, katere se učimo, tudi razna hišna in druga opravila. Naš delovni dan je dolg dostikrat po 14—16 ur. Delodajalci kar vprek teptajo določbe obrtnega zakona, oziroma zakona o zaščiti vajencev. Že pri sklepanju naše učne pogodbe se ne upoštevajo zakonske določbe in radi tega so vse pogodbe neveljavne. Dostikrat nam celo branijo obiskati obrtno-nadaljevalno šolo, da se ne bi niti malo izobrazili. Vsak poizkus posameznika za izboljšanje našega položaja se kaznuje težko, s podaljšanjem učne dobe, ali pa s kakimi drugačnimi šikanami.

Zato bi bil nujno potreben skupen nastop vseh vajencev, proti vsem krivicam. In to lahko storimo le v svoji organizaciji, ki nas bo ščitila.

Zakaj imamo že uzakonjen 8urni delovnik? Zakaj, dokler delamo brezplačno nas mojstri obdrže, ko pa se izučimo ni za nas dela? Zakaj je v zakonu, da se mora vajencu že v drugem letu nekaj plačati?

Dokler ne bomo imeli svoje močne organizacije, dokler ne bomo zavedni, ne bomo dosegli, da bi se te pravice, ki so že uzakonjene, upoštevale. Strokovna organizacija je tista, ki brani interese svojih članov, ki intervenira, ki lahko s pomočjo svojega članstva zboljšuje naše slabe razmere. In čim več jih bo v naših vrstah, čim več zavednih, tem večji naši uspehi, tem večja naša moč!

Naša želja je, da besede ne ostanejo samo na papirju, ampak, da se vajenci polnoštevilno udeleže ustanovnega občnega zbora in takoj pristopijo v organizacijo. Na organizacijo moramo paziti, kot na punčico svojega očesa. Moramo biti redni obiskovalci predavanj, sestankov in sploh povsod aktivno sodelovati, da se čimpreje zboljša naše slabo stanje.

Vajenci, zapomnite si: V slogi je moč! Vajenec.

Listnica uredništva

Vsem podružnicam

Strokovna komisija oziroma redakcija lista »Delavec« naproša vse podružnice, da v vsakem kraju osnujejo dopisništvo za list. Treba je, da vsaka podružnica določi enega ali več sodrugov, ki bi stalno poročali iz svojega kraja. Opozarjamo pa vse te sodruge, da naj pišejo poročila na eni strani, kratko in stvarno, ker drugače je mnogo nepotrebnega dela. Le na ta način je mogoče, da se čuje glas iz vseh krajev, s tem bo vse delavstvo o tem obveščeno.

Vsi dopisi pa naj bodo poslani na uredništvo do osmega v mesecu, to pa radi tega, da bo list lahko točno izšel vsakega 15. v mesecu in ne kot dosedaj 10. v mesecu.

HERSAN ČAJ

Deluje dobro, če oboli želodec, jetra, ledvice.

Pomaga če imate poapnenje žil in hemeroide.

Olajšuje bolečine pri revmatizmu in obolenju kosti.

Oblažuje bolečine pri mesečnem perilu in obolenjih kosti.

Odstranjuje motnje pri debelosti in povzroča vitkost.

Dobiva se pri vseh lekarnah.

Radiosan Zagreb

Dukljaninova 1.

Reg. S. br. 19.834/1935.

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Niko Briceli, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.